

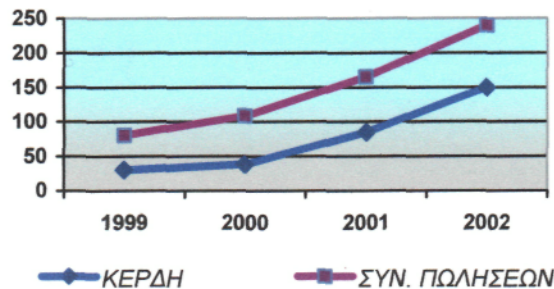
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΕΙΔΙΚΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

- Αποθέματα
- Πάγια
- Γραμμάτια
- Συνάλλαγμα
- Δαπάνες Προσωπικού
- Λογαριασμοί Τάξεως
- Λογιστική Διαδικασία Τέλους Χρήσης

Αναστάσιος Δ. Τσάμης

Αθήνα, 2004

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

ΤΟΜΟΣ Β΄

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ

1. Αποθέματα – εμπορεύματα	4
2. Κόστος πωληθέντων – μικτό κέρδος	5
3. Αποτίμηση αποθεμάτων	9
Α. Μέθοδος Μέσου Σταθμικού	12
Β. FIFO	12
Γ. LIFO	13
4. Λογιστική Αποθεμάτων	18
Α. Μικτός Λογαριασμός	18
Β. Αναλυτική Μέθοδος	21
Γ. Μέθοδος Διαρκούς Απογραφής	26

II. ΠΑΓΙΑ

1. Πάγια	38
2. Αποτίμηση και παρακολούθηση των παγίων	39
3. Αποσβέσεις	41
4. Μέθοδοι υπολογισμού της απόσβεσης	44
Α. Μέθοδος σταθερής ετήσιας απόσβεσης	45
Β. Μέθοδος φθίνουσας απόσβεσης	45
Γ. Μέθοδος επιταχυνόμενης απόσβεσης ή μεταβλητού συντελεστή	46
Δ. Μέθοδος του αθροίσματος των ετών ζωής (SOFTY)	46
Ε. Μέθοδος της λειτουργικής απασχόλησης	47
5. Λογιστική των αποσβέσεων	49
6. Λογιστική παρακολούθηση των μεταβολών στα πάγια	51

III. ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΕΣ

1. Γραμμάτια – Συναλλαγματικές	58
2. Λογαριασμοί Γραμματίων	59
3. Αποτίμηση γραμματίων	61
4. Λογιστική παρακολούθηση των γραμματίων	62
Α. Συναλλαγματικές στο χαρτοφυλάκιο	63
Β. Αποστολή συναλλαγματικών προς είσπραξη	64
Γ. Ανανέωση συναλλαγματικής	65
Δ. Μεταβίβαση συναλλαγματικής	67
Ε. Προεξόφληση συναλλαγματικής	69
Στ. Διαμαρτύρηση συναλλαγματικής	71
Ζ. Ενεχυρίαση συναλλαγματικής	72

IV. ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ

1. Γενικά – Συναλλαγματική θέση	79
2. Λογιστικές Μέθοδοι Συναλλάγματος	81
Α. Μέθοδος του Αντιτίμου	82
Β. Μέθοδος του Λογιστικού Ισοτίμου	90
Γ. Πολυνομισματική Μέθοδος Συναλλάγματος	96

V. ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

1. Γενικά	104
2. Φόρος Μισθωτών Υπηρεσιών	107
3. Λογιστικές εγγραφές Μισθοδοσίας	108

VI. ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΑΞΕΩΣ

1. Γενικά	112
2. Λογιστική των Λογαριασμών Τάξεως	113

VII. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΕΛΟΥΣ ΧΡΗΣΗΣ

1. Σκοποί της λογιστικής διαδικασίας τέλους χρήσης	126
--	-----

2. Προσωρινό Ισοζύγιο	127
3. Απογραφή – Αποτίμηση	130
4. Εγγραφές προσαρμογής και αναμόρφωσης	132
Α. Απογραφή των διαθεσίμων του Ταμείου	132
Β. Απογραφή των παγίων	134
Γ. Απογραφή αποθεμάτων	137
Δ. Απογραφή χρεογράφων	140
Ε. Λογαριασμοί απαιτήσεων, υποχρεώσεων και λοιπών στοιχείων	141
5. Συμφωνία λογαριασμών Γενικού Καθολικού και Αναλυτικών Καθολικών	145
6. Αποσβέσεις επισφαλών απαιτήσεων	148
7. Εκκαθάριση μεικτών λογαριασμών	151
8. Εκκαθάριση – αποτίμηση συναλλάγματος	152
9. Τακτοποίηση δεδουλευμένων εσόδων – εξόδων	155
Α. Δεδουλευμένα και μη καταλογισθέντα έξοδα	155
Β. Δεδουλευμένα και μη καταλογισθέντα έσοδα	157
Γ. Καταλογισθέντα και μη δεδουλευμένα έξοδα	159
Δ. Καταλογισθέντα και μη δεδουλευμένα έσοδα	160
Ε. Λογιστική τακτοποίηση των λογαριασμών γραμματίων & συναλλαγματικών	162
10. Προβλέψεις για υποτίμηση στοιχείων του Ενεργητικού	164
11. Προσδιορισμός του αποτελέσματος	166
12. Σύνταξη Ισολογισμού	176
Ερωτήσεις	180

ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ

1. ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ – ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ

Η διακίνηση και η διάθεση των αγαθών θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η βασική οικονομική δραστηριότητα των οικονομικών μονάδων που ασχολούνται στο χώρο παραγωγής και εμπορίας υλικών αγαθών – προϊόντων. Είναι, λοιπόν, εξαιρετικά σημαντική η λειτουργία του λογαριασμού (ή του πλέγματος λογαριασμών) που παρακολουθεί την κίνηση των εμπορευμάτων, των πρώτων υλών, των προϊόντων κ.λ.π. διότι οι σχετικές πληροφορίες συνδέονται με βασικά επιχειρηματικά μεγέθη όπως τα αποθέματα, οι αγορές, οι πωλήσεις, το κόστος, τα μικτά κέρδη κ.λ.π.

Το λογιστικό σύστημα, κατά συνέπεια, θα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα να παρακολουθούνται όλα τα παραπάνω μεγέθη στο πληρέστερο δυνατό βαθμό. Πράγματι, το να γνωρίζει η οικονομική μονάδα το ύψος (αξία) και τις μεταβολές των αποθεμάτων της, είτε πρόκειται για εμπορεύματα ή προϊόντα, είτε για α' ύλες κ.λ.π. έχει ιδιαίτερη σημασία για τη λήψη σημαντικών αποφάσεων οι οποίες σχετίζονται με τη δέσμευση των απαραίτητων κεφαλαίων σε αυτό το κρίσιμο τμήμα του Ενεργητικού, όπως η αποθεματοποίηση ή η μείωση των αποθεμάτων των α' υλών κ.λ.π. Το ίδιο σημαντική είναι η γνώση του κόστους των πωλούμενων αγαθών, του ύψους των εσόδων που πραγματοποιούνται από τις πωλήσεις των αγαθών αυτών, του μικτού κέρδους που προκύπτει από τις πωλήσεις κ.α.

Με τις πληροφορίες αυτές η επιχείρηση είναι σε θέση να διαμορφώνει την πολιτική της στα θέματα της διαμόρφωσης του κόστους, της τιμολόγησης, της προώθησης των πωλήσεών της κ.λ.π.

Ας προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε πως συνδέονται μεταξύ τους τα διάφορα μεγέθη, τα οποία αφορούν στα εμπορεύματα και πως διαμορφώνουν τα τελικά αποτελέσματα της εμπορικής δραστηριότητας.

2. ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ – ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ

Έχουμε ήδη αναφέρει ότι το αποτέλεσμα διαμορφώνεται από τη σύγκριση των εσόδων προς τα αντίστοιχα έξοδα τα οποία έχουν απαιτηθεί για τη δημιουργία των εσόδων αυτών. Επομένως, πρέπει να συγκριθεί το έσοδο – **πωλήσεις** προς το έξοδο – **κόστος των πωληθέντων** εμπορευμάτων.

Για να γίνει πιο κατανοητή η διαδικασία προσδιορισμού του αποτελέσματος από τα εμπορεύματα ας λάβουμε ως παράδειγμα μία μικρή επιχείρηση λιανικού εμπορίου, η οποία παρακολουθεί απλογραφικά τα σχετικά μεγέθη των αγορών και των πωλήσεων των εμπορευμάτων της.

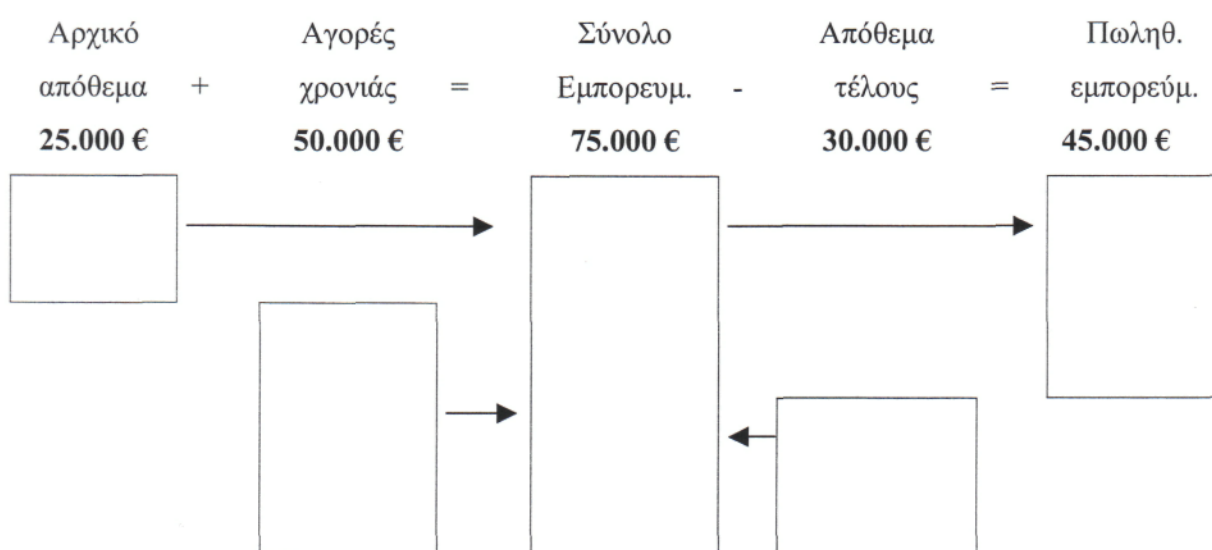
Έστω ότι οι αγορές της χρονιάς ήταν 50.000 € και οι πωλήσεις της ίδιας περιόδου 60.000 €. Είναι φανερό ότι η σύγκριση των αγορών προς τις πωλήσεις δεν επαρκεί για να συμπεράνουμε αν η επιχείρηση κέρδισε ή έχασε κατά την περίοδο αυτή. Η διαφορά των 10.000 € (60.000 € - 50.000 €) δεν σημαίνει από μόνη της απολύτως τίποτα. Η επιχείρηση μπορεί να έχει είτε θετικό (κέρδος), είτε αρνητικό (ζημιά), είτε ουδέτερο αποτέλεσμα, διότι σημασία δεν έχει πόσα σε αξία εμπορεύματα αγόρασε η επιχείρηση αλλά πόσο κόστισαν αυτά τα οποία πούλησε.

Για να προσδιορίσουμε, λοιπόν, πόση ήταν η αξία αυτών που πουλήθηκαν πρέπει να λάβουμε υπόψη μας πόσα εμπορεύματα υπήρχαν στην αποθήκη του καταστήματος στην αρχή της χρήσεως (**αρχικό απόθεμα**). Έστω, ότι υπήρχαν εμπορεύματα συνολικής αξίας 25.000 €. Αν στο ποσό αυτό προσθέσουμε τις συνολικές αγορές της χρονιάς (50.000 €) τότε το συνολικό άθροισμα $25.000 \text{ €} + 50.000 \text{ €} = 75.000 \text{ €}$ μας δείχνει πόσα συνολικά εμπορεύματα υπήρχαν διαθέσιμα στην επιχείρηση όλη τη χρονιά. Επομένως για να υπολογίσουμε τα εμπορεύματα που διατέθηκαν αρκεί να μετρήσουμε (με απογραφή) πόσα εμπορεύματα έμειναν στην αποθήκη στο τέλος της περιόδου (**τελικό απόθεμα**).

Έστω ότι στο παράδειγμά μας τα εμπορεύματα στο τέλος της χρονιάς βρέθηκαν να είναι ύψους 30.000 €. Αυτό σημαίνει ότι από τα συνολικά εμπορεύματα των 75.000 € πουλήθηκαν 45.000 € (75.000 € - 30.000 €).

Άρα αφού γνωρίζουμε πόσο ήταν το κόστος των εμπορευμάτων που πουλήθηκαν (45.000 €) και πόσο το έσοδο που προέκυψε (60.000 €), το μικτό κέρδος δεν είναι τίποτε άλλο παρά η διαφορά (60.000 € - 45.000 € = 15.000 €).

Διαγραμματικά το κόστος των εμπορευμάτων που πωλήθηκαν:

Ανακεφαλαιώνοντας, για τον προσδιορισμό του μικτού αποτελέσματος που προκύπτει από την εμπορία των προϊόντων, μαθηματικά απαιτείται μόνο μία αφαίρεση. Δηλαδή από το έσοδο των πωλήσεων αφαιρείται το κόστος των εμπορευμάτων που διατέθηκαν. Για να διαπιστωθεί όμως **το κόστος των πωληθέντων** μίας περιόδου πρέπει να γνωρίζουμε τις συνολικές εισροές εμπορευμάτων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής (δηλαδή το αρχικό απόθεμα συν τις αγορές που ακολούθησαν) και την ποσότητα που παρέμεινε αδιάθετη στο τέλος της περιόδου (δηλαδή το τελικό απόθεμα).

Έτσι η σειρά των θεμελιωδών αριθμητικών σχέσεων που παρατίθεται μας δίνει διαδοχικά όλα τα σημαντικά μεγέθη τα οποία σχετίζονται με τον προσδιορισμό του Μικτού Κέρδους της Επιχείρησης.

$$\text{I. Κόστος πωληθέντων} = \text{Αρχικό Απόθεμα} + \text{Αγορές} - \text{Τελικό Απόθεμα.}$$

$$\text{II. Μικτό Κέρδος} = \text{Πωλήσεις} - \text{Κόστος Πωληθέντων}$$

$$\text{III. Καθαρό Κέρδος} = \text{Μικτό κέρδος} - \text{έξοδα}$$

3. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ

Απ' όσα αναφέρθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο τόσο το αρχικό απόθεμα όσο και το τελικό απόθεμα των εμπορευμάτων και των λοιπών αποθεμάτων αποτελούν δύο κρίσιμα λογιστικά μεγέθη. Έχει, λοιπόν, ιδιαίτερη σημασία ο τρόπος με τον οποίο αποτιμούνται τα περιουσιακά αυτά στοιχεία.

Μια εσφαλμένη αποτίμησή τους κατά την απογραφή τους θα επηρεάσει αντίστοιχα διάφορα μεγέθη στον Ισολογισμό, όπως το σύνολο του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού, το σύνολο του Ενεργητικού, και την Καθαρή Θέση του φορέα της επιχείρησης. Η αποτίμηση, όμως, θα επηρεάσει και μεγέθη της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης, όπως το κόστος των πωληθέντων, το μικτό κέρδος των πωλήσεων και το καθαρό εισόδημα της περιόδου.

Συνοπτικά, όταν:

❖ το τελικό απόθεμα υποτιμάται, δηλαδή αποτιμάται σε αξία μικρότερη της αντιπροσωπευτικής τιμής κτήσης, τότε το μικτό κέρδος για την περίοδο αυτή θα είναι μικρότερο του πραγματικού και αντίστοιχα μειωμένη θα είναι η αξία της συνολικής περιουσίας (Ενεργητικό).

(μικρότερη αξία τελικού αποθέματος → μεγαλύτερο κόστος πωληθέντων → μικρότερο μικτό κέρδος).

❖ το τελικό απόθεμα υπερτιμάται, δηλαδή αποτιμάται σε αξία μεγαλύτερη της αντιπροσωπευτικής τιμής κτήσης, τότε το μικτό κέρδος για την περίοδο αυτή θα είναι μεγαλύτερο του πραγματικού, και αντίστοιχα υπερτιμημένη η αξία του Ενεργητικού.

(μεγαλύτερη αξία τελικού αποθέματος → μικρότερο κόστος πωληθέντων → μεγαλύτερο μικτό κέρδος).

- ❖ το αρχικό απόθεμα της περιόδου έχει αποτιμηθεί σε αξία μικρότερης της αντιπροσωπευτικής τιμής κτήσης, το μικτό κέρδος για την περίοδο αυτή θα είναι μεγαλύτερο του πραγματικού, καθώς μειώνεται το κόστος πωληθέντων.
- ❖ Το αρχικό απόθεμα έχει αποτιμηθεί σε αξία μεγαλύτερη της αντιπροσωπευτικής τιμής κτήσης, το μικτό κέρδος για την περίοδο αυτή θα είναι μικρότερο του πραγματικού, καθώς επηρεάζεται αυξητικά το κόστος πωληθέντων.

Τα αποθέματα, γενικώς, αποτιμώνται με βάση **την αρχή της συντηρητικότητας**, δηλαδή η λογιστική πρακτική έχει υιοθετήσει την αρχή ότι σε περιπτώσεις που υπεισέρχεται ο παράγοντας της επιλογής μίας αξίας, επιλέγεται κατ'αρχήν εκείνη η εναλλακτική τιμή που θα καταλήξει σε μικρότερα μεγέθη τόσο κερδών όσο και χρηματοοικονομικής κατάστασης. Έτσι και για τα αποθέματα (πρώτες ύλες, εμπορεύματα, προϊόντα, κ.λ.π.) ισχύει ο κανόνας να **αποτιμώνται στη χαμηλότερη τιμή μεταξύ κτήσης και τρέχουσας**. Η αρχή αυτή ισχύει και νομοθετικά (Κ.Φ.Σ., Λογιστικά Σχέδια)

Ένα ιδιαίτερο πρόβλημα, όμως, αναφέρεται ειδικά για τα αποθέματα στον προσδιορισμό της τιμής κτήσης τους, και αυτό διότι κατά τη διάρκεια μιας χρήσης παραλαμβάνονται σε διαφορετικά χρονικά σημεία διαφορετικές ποσότητες ενός εμπορεύσιμου στοιχείου αλλά και με διαφορετικές τιμές σε κάθε αγορά, οπότε προκύπτει το πρόβλημα της επιλογής της πλέον **αντιπροσωπευτικής τιμής κτήσης** για τα εναπομείναντα αποθέματα στο τέλος της χρήσης.

Αυτό συμβαίνει διότι σε μερικές περιπτώσεις είναι πρακτικά αδύνατος ο διαχωρισμός των αποθεμάτων κατά παραγγελία και η αντίστοιχη αναζήτηση της τιμής κτήσης, όπως π.χ. όταν αυτά αποθηκεύονται «χύδην» είτε σε δεξαμενές, σε σιλό κ.λ.π. ή όταν αυτά

είναι πάρα πολλά σε πλήθος και έχουν αποκτηθεί από αντίστοιχα μεγάλο αριθμό αγορών.

Ακόμη, όμως, και στις περιπτώσεις όπου είναι δυνατή η ακριβής εξακρίβωση των τιμών κτήσης των μενόντων αποθεμάτων με χρήση ηλεκτρονικών εργαλείων, (όπως π.χ. αναγνώστες γραμμωτών κωδικών κ.α.) εκείνο το οποίο ενδιαφέρει για τον λογιστικό υπολογισμό του αποτελέσματος της περιόδου είναι ο προσδιορισμός της **αντιπροσωπευτικής τιμής κτήσης** της περιόδου αυτής.

Για την αντιμετώπιση του ανωτέρω προβλήματος έχουν αναπτυχθεί διάφορες προσεγγίσεις και μέθοδοι. Από αυτές οι επικρατέστερες και πιο συνήθεις αναπτύσσονται συνοπτικά στη συνέχεια με βάση το ακόλουθο παράδειγμα:

Ας υποθέσουμε ότι κατά τη διάρκεια μίας χρήσης η βιομηχανία «Ω» πραγματοποίησε τις εξής αγορές α' ύλης «Α».

Ημερομηνία	Ποσότητα (τόνοι)	Τιμή ανά τόνο
01 Φεβρουαρίου	100	10 €
15 Απριλίου	200	12 €
1 Αυγούστου	50	15 €
20 Οκτωβρίου	150	13 €
ΣΥΝΟΛΟ:	500	

Τέλος, κατά την απογραφή της 31ης Δεκεμβρίου καταμετρήθηκαν 180 τόνοι α' ύλης «Α» και έστω ότι η τρέχουσα τιμή αγοράς ανά τόνο ανέρχεται σε 12,8 € ή 2.304 € συνολικά (180 τόνοι X 12,8 €). Ζητείται, λοιπόν, να προσδιορισθεί η αντιπροσωπευτική τιμή της περιόδου ώστε να αποτελέσει των τιμή κτήσης των 180 τόνων του τελικού αποθέματος.

A. Μέθοδος Μέσου Σταθμικού

Μια συνήθης προσέγγιση είναι η υιοθέτηση μίας αντιπροσωπευτικής «μέσης» τιμής της περιόδου. Με βάση τη μέθοδο αυτή, ως τιμή κτήσης λαμβάνεται ο σταθμικός μέσος όρος των διαφόρων τιμών αγοράς.

Ημερομηνία	Ποσότητα (τόννοι)	Τιμή ανά τόνο	Συνολ. Αξία
01 Φεβρουαρίου	100	10 €	1.000 €
15 Απριλίου	200	12 €	2.400 €
1 Αυγούστου	50	15 €	750 €
20 Οκτωβρίου	150	13 €	1.950 €
ΣΥΝΟΛΟ:	500		6.100 €

Άρα, η μέση σταθμισμένη τιμή είναι $6.100 \text{ €} : 500 \text{ τόννους} = 12,2 \text{ € α/τόνο}$, οπότε το απόθεμα θα αποτιμηθεί στα $12,2 \text{ € α/τόνο}$ που είναι μικρότερη τιμή από την τρέχουσα τιμή αγοράς και έτσι θα έχουμε στον Ισολογισμό αξία αποθέματος 180 τόν. $\times 12,2 \text{ €} = 2.196 \text{ €}$.

B. Μέθοδος της φυσικής σειράς εξαντλήσεως του αποθέματος (FIFO – First In First Out)

Η μέθοδος αυτή υποθέτει ότι τα πρώτα εισερχόμενα εμπορεύσιμα στοιχεία, εξέρχονται και εξαντλούνται πρώτα, οπότε τα εναπομένοντα στο τέλος της χρήσης προέρχονται από τις τελευταίες αγορές.

Ημερομηνία	Ποσότητα (τόννοι)	Τιμή α / τόνο	Πώληση	Απόθεμα	Αξία Αποθέματος
01 Φεβρουαρίου	100	10 €	100		
15 Απριλίου	200	12 €	200		
1 Αυγούστου	50	15 €	20	30	$30 \times 15 \text{ €} = 450 \text{ €}$
20 Οκτωβρίου	150	13 €	-	150	$150 \times 13 \text{ €} = 1.950 \text{ €}$
ΣΥΝΟΛΟ:	500		320	180	2.400 €

Με βάση την παραδοχή FIFO οι 180 τόνοι του τελικού αποθέματος προέρχονται από την τελευταία αγορά (150 τόνοι) και από την προτελευταία (30 τόνοι) και όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, η αξία των 180 τόννων της α' ύλης «Α» είναι 2.400 €, η οποία όμως αξία είναι υψηλότερη από την τρέχουσα οπότε θα επιλεγεί η τελευταία, δηλαδή η α' ύλη θα αποτιμηθεί προς 2.304 €.

Γ. Μέθοδος της αντιστρόφου σειράς εξάντλησης του αποθέματος.

(LIFO – Last In First Out)

Η βασική αρχή της μεθόδου αυτής στηρίζεται στην υπόθεση ότι τα αποθέματα που αγοράζονται τελευταία εξέρχονται (πωλούνται, αναλώνονται) πρώτα. Επομένως όσα απομένουν στο τέλος της χρήσης ανήκουν σε αυτά που αποκτήθηκαν πρώτα.

Ημερομηνία	Ποσότητα (τόνοι)	Τιμή α/ τόνο	Πώληση	Απόθεμα	Αξία Αποθέματος
01 Φεβρουαρίου	100	10 €	100	100	100 X 10€ = 1.000 €
15 Απριλίου	200	12 €	120	80	80 X 12 € = 960 €
1 Αυγούστου	50	15 €	50		
20 Οκτωβρίου	150	13 €	150		
ΣΥΝΟΛΟ:	500		320	180	1.960 €

Η υπόθεση αυτή κατ' αρχήν φαίνεται «παράδοξη» και ότι αντιβαίνει στη «φυσική» ροή των αποθεμάτων. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις όπου θεωρείται πιο σημαντική η «ροή» του κόστους από αυτήν του αποθέματος, και με βάση τη μέθοδο αυτή το κόστος των εξερχομένων βρίσκεται πλησιέστερα στις τρέχουσες τιμές. Με βάση τη LIFO λοιπόν, το απόθεμα των 180 τόννων προέρχεται από την πρώτη αγορά (100 τόνοι) και από τη δεύτερη (80 τόνοι) και θα αποτιμηθεί (όπως φαίνεται στον πιο πάνω πίνακα) στα 1.960 €, αξία στην οποία και θα αποτιμηθεί τελικά η α' ύλη καθ' όσον είναι χαμηλότερη από την τρέχουσα αξία (2.304 €).

Το βασικό συμπέρασμα από τα πιο πάνω παραδείγματα είναι ότι η υιοθέτηση μίας μεθόδου οδηγεί σε σημαντικά διαφορετική αξία αποθέματος με τις αντίστοιχες επιπτώσεις τόσο στην απεικόνιση της οικονομικής κατάστασης (Ισολογισμός) όσο και στον προσδιορισμό του αποτελέσματος (Αποτελέσματα Χρήσης).

Γενικά, σε περιόδους ανόδου των τιμών η FIFO υπερτιμά το τελικό απόθεμα, υποτιμά το κόστος πωληθέντων και υπερτιμά το μικτό κέρδος. Αντίθετα η LIFO υποτιμά το τελικό απόθεμα, υπερτιμά το κόστος πωληθέντων και υποτιμά το μικτό κέρδος. Είναι προφανές ότι σε περιόδους πτώσης των τιμών η υιοθέτηση των παραπάνω μεθόδων θα έχει τις αντίστροφες συνέπειες. Η παραπάνω διαφοροποίηση γίνεται ακόμη πιο μεγάλη όταν υπάρχουν έντονες μεταβολές στις τιμές κατά τη διάρκεια της λογιστικής περιόδου. Και στις δύο περιπτώσεις η υιοθέτηση του Μέσου Σταθμικού θα δίνει μία αξία αποτίμησης που θα βρίσκεται ανάμεσα σε αυτές που προκύπτουν από τη FIFO και τη LIFO.

Προκειμένου να μην γίνονται, όμως, διάφοροι «χειρισμοί» των λογιστικών μεγεθών, που μπορεί να οδηγήσουν σε παραπλανητική πληροφόρηση με τη χρησιμοποίηση διαφορετικών, κατά περίπτωση, μεθόδων αποτίμησης, η Λογιστική επικαλείται την **αρχή της «συνέπειας»**, σύμφωνα με την οποία όταν επιλεγεί μία μέθοδος αποτίμησης, αυτή πρέπει να εφαρμόζεται συνεχώς ώστε τα σχετικά μεγέθη να είναι συγκρίσιμα διαχρονικά. Σε περίπτωση δε που παραστεί ανάγκη να αλλάξει, τότε αυτό αποκαλύπτεται και κοινοποιείται ενώ, παράλληλα, δίνεται και το αντίστοιχο μέγεθος της διαφοράς που προέκυψε από την αλλαγή της μεθόδου.

Καμμία μέθοδος από τις βασικές που εκτέθηκαν πιο πάνω δεν διεκδικεί τον τίτλο της «καλύτερης» ή της πιο κατάλληλης ή της ορθής κ.λ.π., αντίθετα, είναι όλες αποδεκτές στη λογιστική πρακτική, ενώ παράλληλα υπάρχουν και πολλές άλλες προσεγγίσεις και παραλλαγές των πιο πάνω μεθόδων.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τη μέθοδο του Κυλιόμενου Μέσου Όρου (Moving Average) και τη μέθοδο της Εξάντλησης των Υψηλών Τιμών (HIFO – Highest in First Out). Η πρώτη συνδυάζει τη μέθοδο του Μέσου Σταθμικού και την FIFO, υπολογίζοντας σε κάθε νέα απόκτηση τη νέα σταθμική τιμή που διαμορφώνεται από το υπάρχον απόθεμα και τη νέα αγορά. Η δεύτερη αποτελεί «ακραία» έκφραση της λογικής της LIFO και επιδιώκει να υποτιμήσει συστηματικά την αξία των μενόντων αποθεμάτων και να υπερτιμήσει το κόστος πωληθέντων, υποτιμώντας αντίστοιχα το αποτέλεσμα χωρίς να επηρεάζεται από τη φορά ή την εναλλαγή των μεταβολών των τιμών (αυξήσεις ή μειώσεις).

Τα κριτήρια επιλογής που θα πρυτανεύσουν κατά την επιλογή μεθόδου αποτίμησης συναρτώνται προς την κατάσταση της αγοράς και τη μεταβλητότητα των τιμών καθώς και προς τις πιθανές επιπτώσεις της μεθόδου στα μεγέθη του ισολογισμού, στα αποτελέσματα χρήσης, στη διαμόρφωση του κόστους και της τιμολογιακής πολιτικής, στον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματος κ.λ.π. Επομένως η επιλογή της μεθόδου αποτίμησης των αποθεμάτων εντάσσεται στην ομάδα των βασικών επιχειρηματικών αποφάσεων που πρέπει να λάβει η διοίκηση μίας οικονομικής μονάδας.

Άσκηση λυμένη

Έστω ότι κατά τη διάρκεια μιας διαχειριστικής περιόδου η βιομηχανία ηλεκτρικών ειδών «ΗΛΕΚΤΡΟΝ» πραγματοποίησε τις παρακάτω αγορές καλωδίου τύπου Α.

Ημερομηνία	Ποσότητα (μέτρα)	Τιμή ανά μέτρο
15 Ιανουαρίου	1.000	1,5 €
25 Μαΐου	1.500	1,8 €
10 Αυγούστου	500	2,1 €
5 Νοεμβρίου	1.000	2 €
ΣΥΝΟΛΟ:	4.000	

Κατά την απογραφή τέλους χρήσης ευρέθησαν 1.200 μέτρα του καλωδίου αυτού. Δεδομένου ότι η τιμή αγοράς του στο τέλος της χρήσης έχει διαμορφωθεί στα 1,9 € να αποτιμήσετε το απόθεμα του καλωδίου Α με βάση τις μεθόδους FIFO, LIFO και Μέσου Σταθμικού Όρου.

Λύση άσκησης.

Αρχικά υπολογίζουμε την «αντιπροσωπευτική» τιμή κτήσης των 1.200 μ. που παρέμειναν στην αποθήκη στο τέλος της χρήσης με βάση τις τρεις μεθόδους.

ΜΕΘΟΔΟΣ	ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ	
α. FIFO	200μ X 2,1 € =	420 €
	<u>1.000μ X 2 € =</u>	<u>2.000 €</u>
	Τελική αξία αποθέματος:	2.420 €
β. LIFO	1.000μ X 1,5 € =	1500 €
	<u>200μ X 1,8 € =</u>	<u>360 €</u>
	Τελική αξία αποθέματος:	1.860 €
γ. Μέσος Σταθμικός	1.000μ X 1,5 € =	1.500 €
	1.500μ X 1,8 € =	2.700 €
	500μ X 2,1 € =	1.050 €
	<u>1.000μ X 2 € =</u>	<u>2.000 €</u>
	4.000 μ	7.250 €
	Μέση τιμή μονάδας :	7.250 : 4.000 = 1,81 €
Τελική αξία αποθέματος:	1.200 μ X 1,81 € = 2.172 €	

Στη συνέχεια συγκρίνουμε τις τιμές του αποθέματος που προέκυψαν από τις τρεις μεθόδους προς την αξία η οποία προκύπτει με βάση την τρέχουσα τιμή, ώστε να επιλέξουμε τη μικρότερη σε κάθε περίπτωση.

ΜΕΘΟΔΟΣ	ΤΡΕΧΟΥΣΑ	ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΙΜΩΝ	ΤΙΜΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ
FIFO = 2.400 €	2.280 €	2.420 > 2.280	2.280 €
LIFO = 1.860 €		1.860 < 2.280	1.860 €
Μ. ΣΤΑΘΜΙΚΟΣ = 2.172 €		2.172 < 2.280	2.172 €

4. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ

Η λογιστική αντιμετώπιση των αποθεμάτων και ειδικά του λογαριασμού «Εμπορεύματα» υλοποιείται με διάφορους μεθόδους. Εδώ θα περιοριστούμε στις τρεις βασικές:

A. Μικτός λογαριασμός.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της μεθόδου αυτής είναι ότι όλες οι κινήσεις - συναλλαγές που σχετίζονται με αυτό το περιουσιακό στοιχείο του Ενεργητικού (αγορές, πωλήσεις, αρχικό απόθεμα, ειδικά έξοδα, εκπτώσεις, επιστροφές κ.λ.π.) καταχωρίζονται στις στήλες χρέωσης και πίστωσης ενός και μόνον λογαριασμού Γενικού Καθολικού, με αποτέλεσμα ο λογαριασμός αυτός, «Εμπορεύματα», να καθίσταται **Μικτός** και να μην είναι δυνατή η άντληση ειδικότερων πληροφοριών (όπως π.χ. το κόστος πωληθέντων, οι εκπτώσεις αγορών, οι επιστροφές πωλήσεων, οι αγορές κ.λ.π.).

Πιο συγκεκριμένα, όταν ο λογαριασμός «Εμπορεύματα» χρεώνεται κατά το άνοιγμά του με το αρχικό απόθεμα και τις αγορές εμπορευμάτων, τότε το σχετικό υπόλοιπό του μας πληροφορεί για το ύψος (κόστος) των εμπορευμάτων που διαθέτει η επιχείρηση. Όταν, όμως, ο λογαριασμός πιστωθεί με το ποσό μίας πώλησης, τότε επειδή η πίστωση εκφράζει εμπορεύματα διαφορετικής μοναδιαίας αξίας (δηλαδή σε τιμή πώλησης), το υπόλοιπο του λογαριασμού δεν δείχνει το πραγματικό ύψος (κόστος) των μενόντων εμπορευμάτων, διότι στα μεγέθη περιέχεται και το σχετικό αποτέλεσμα, (κέρδος ή ζημιά), το οποίο προέκυψε από την πώληση.

Μικτός, λοιπόν, είναι εκείνος ο λογαριασμός ο οποίος εκτός από τα μεγέθη και τις μεταβολές του περιουσιακού στοιχείου το οποίο παρακολουθεί «εμπεριέχει» και το αποτέλεσμα από τις μεταβολές αυτές.

Η εκκαθάριση του μικτού λογαριασμού θα γίνει στο τέλος της περιόδου ή της χρήσης με βάση την απογραφή των αποθεμάτων. Η μέθοδος αυτή μειονεκτεί σε πληροφοριοδοτική ικανότητα και συνιστάται μόνο όπου υπάρχει μικρή διακίνηση εμπορευμάτων και λείπει η σχετική λογιστική υποστήριξη.

Παράδειγμα.

Έστω ότι η επιχείρηση «Α» έχει στην αρχή της χρήσης

1. Απόθεμα εμπορευμάτων αξίας 30.000 €
και στη συνέχεια έκανε τις ακόλουθες πράξεις:
2. Αγόρασε εμπορεύματα επί πιστώσει 50.000 €.
3. Πώλησε εμπόρευμα με πίστωση 80.000 €
4. Επέστρεψε στους προμηθευτές της εμπόρευμα ποσού 5.000 € .
5. Χορήγησε έκπτωση στους πελάτες της 2.000 € .
6. Πλήρωσε για ναύλα και δασμούς εμπορευμάτων 6.000 € .
7. Στο τέλος της περιόδου βρέθηκαν εμπορεύματα ύψους 28.000 € .

Οι εγγραφές που θα γίνουν κατά τη διάρκεια της περιόδου είναι:

		X	Π
1	Εμπορεύματα	30.000	
	<u>Ισολογισμός ανοίγματος</u>		30.000
2	Εμπορεύματα	50.000	
	<u>Προμηθευτές</u>		50.000
3	Πελάτες	80.000	
	<u>Εμπορεύματα</u>		80.000
4	Προμηθευτές	5.000	
	<u>Εμπορεύματα</u>		5.000
5	Εμπορεύματα	2.000	
	<u>Πελάτες</u>		2.000
6	Εμπορεύματα	6.000	
	<u>Ταμείο</u>		6.000

Ο λογαριασμός «Εμπορεύματα», μετά και την καταχώριση της έκτης συναλλαγής διαμορφώνεται ως εξής:

Εμπορεύματα			
(1)	30.000	80.000	(3)
(2)	50.000	5.000	(4)
(5)	2.000		
(6)	6.000		
	<u>88.000</u>	<u>85.000</u>	
	3.000		

Ο λογαριασμός μέχρι και την καταχώριση 2 παρουσίαζε το ύψος των ευρισκόμενων εμπορευμάτων. Μετά την καταχώριση 3 (πώληση) το υπόλοιπό του (μηδενικό) δεν αντιπροσωπεύει τα πραγματικά μένοντα εμπορεύματα, το ίδιο βέβαια ισχύει βέβαια και για το υπόλοιπο του λογαριασμού στο τέλος της περιόδου (3.000). Ο λογαριασμός τότε μόνον θα «ξαναδείξει» εμπορεύματα, όταν προσαρμοσθεί προς το ύψος των εμπορευμάτων που βρέθηκαν στην απογραφή του τέλους χρήσης (28.000). Η εκκαθάριση αυτή θα γίνει με την εγγραφή:

		X	Π
7	Εμπορεύματα	25.000	
	Κέρδη από Εμπορεύματα		25.000

Με την πιο πάνω εγγραφή εκκαθάρισης ο λογαριασμός «Εμπορεύματα» «απαλλάσσεται» από το αποτέλεσμα (κέρδος 25.000) και δείχνει το πραγματικό ύψος των εμπορευμάτων (28.000).

Εμπορεύματα				Κέρδη Εμπορευμάτων	
(1)	30.000	80.000	(1)		
(2)	50.000	5.000	(2)		
(5)	2.000		(5)		
(6)	6.000		(6)		
(7)	25.000				
	<u>103.000</u>	<u>85.000</u>			
	28.000				
				25.000	(7)

Συμπερασματικά, με τη μέθοδο αυτή όλες οι πληροφορίες οι σχετικές με τα εμπορεύματα «συμψηφίζονται» στον ίδιο λογαριασμό, του οποίου το υπόλοιπο δεν «σημαίνει» το περιουσιακό στοιχείο και περιμένουμε το τέλος της περιόδου για να

τακτοποιήσουμε το υπόλοιπο με βάση την απογραφή και ο λογαριασμός να ξαναγίνει «αμιγής».

B. Αναλυτική μέθοδος.

Λόγω των αδυναμιών της παραπάνω μεθόδου, ο λογαριασμός «Εμπορεύματα» είναι δυνατόν να παρακολουθείται με μία «ομάδα λογαριασμών», όπου ο καθένας από αυτούς παρακολουθεί χωριστά κάθε ένα ιδιαίτερο λογιστικό μέγεθος που αφορά στα εμπορεύματα. Πιο συγκεκριμένα, με τη μέθοδο της αναλυτικής παρακολούθησης των εμπορευμάτων αναπτύσσονται οι παρακάτω λογαριασμοί:

1. **Αρχικό απόθεμα:** το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού αυτού απεικονίζει την αξία απογραφής των εμπορευμάτων στην αρχή της περιόδου όπως αυτή απεικονίζεται στον Ισολογισμό τέλους χρήσης της επιχειρήσης. Ο λογαριασμός δεν παρουσιάζει καμμία κίνηση κατά τη διάρκεια της χρήσης, μόνο στο τέλος εξισώνεται με τη μεταφορά του σχετικού ποσού στο λογαριασμό εκμετάλλευσης εμπορευμάτων.
2. **Αγορές:** ο λογαριασμός αυτός χρεώνεται κάθε φορά με την τιμολογιακή αξία (μείον τους σχετικούς φόρους) των αγοραζόμενων εμπορευμάτων. Το χρεωστικό του υπόλοιπο μεταφέρεται στη χρέωση της Εκμετάλλευσης Εμπορευμάτων.
Σχετικοί με τις αγορές είναι και οι επόμενοι τρεις λογαριασμοί οι οποίοι είτε κινούνται αυτόνομα, είτε τα ποσά τους χρεωπιστώνουν, ανάλογα, απ' ευθείας τις «Αγορές».
  - α. Επιστροφές αγορών: ο λογαριασμός αυτός πιστώνεται με την αξία των εμπορευμάτων που επιστρέφονται για διάφορους λόγους (ακαταλληλότητα, μη παραγγεληθέντα κ.λ.π.) στους προμηθευτές (οι οποίοι αντίστοιχα χρεώνονται).
  - β. Εκπτώσεις αγορών: ο λογαριασμός πιστώνεται με τις εκπτώσεις επί των τιμολογίων που παρέχουν οι προμηθευτές στις επιχειρήσεις –πελάτες είτε διότι

αυτές υπερέβησαν ένα ορισμένο ύψος αγορών, είτε διότι τήρησαν με συνέπεια τους όρους εξόφλησης κ.λ.π.

γ. Ειδικά έξοδα αγορών: ο λογαριασμός αυτός χρεώνεται με όσα έξοδα συνδέονται αποκλειστικά με την αγορά των εμπορευμάτων μέχρι την είσοδό τους στην αποθήκη της επιχείρησης και τα οποία επαυξάνουν το κόστος των αγορών. Τέτοια έξοδα είναι οι δασμοί, τα μεταφορικά, τα ασφάλιστρα, κ.α. Τα υπόλοιπα των παραπάνω τριών (α,β,γ) λογαριασμών μεταφερόμενα στον λογαριασμό «Αγορές» διαμορφώνουν τη συνολική αξία των **καθαρών αγορών** της χρήσης. Πράγματι, τα μεν ειδικά έξοδα στη χρέωση των αγορών θα αυξήσουν το σχετικό κονδύλι, ενώ αντίθετα οι εκπτώσεις και οι επιστροφές στην πίστωση των αγορών ελαττώνουν τη συνολική τους αξία.

3. **Πωλήσεις**: ο λογαριασμός αυτός πιστώνεται με το αντίστοιχο έσοδο, δηλαδή, με την τιμολογιακή αξία (μείον φόροι κ.λ.π.) των πωλούμενων εμπορευμάτων. Το πιστωτικό του υπόλοιπο μεταφέρεται στο τέλος της χρήσης στο λογαριασμό εκμετάλλευσης εμπορευμάτων. Με τον λογαριασμό αυτό συνδέονται και οι άλλοι τρεις λογαριασμοί οι οποίοι είναι δυνατόν να τηρούνται και αυτόνομα.

α. Επιστροφές πωλήσεων: ο λογαριασμός χρεώνεται με την επιστροφή εμπορευμάτων που πραγματοποιούν οι πελάτες μιας επιχείρησης (οι οποίοι αντίστοιχα πιστώνονται) προς την επιχείρηση, είτε διότι αυτά δεν ήταν της αρεσκείας τους, είτε διότι δεν ήταν σύμφωνα με τις προδιαγραφές της παραγγελίας κ.λ.π.

β. Εκπτώσεις πωλήσεων: ο λογαριασμός χρεώνεται με τις παρεχόμενες προς τους πελάτες εκπτώσεις επί των διαφόρων τιμολογίων πωλήσεων προς αυτούς.

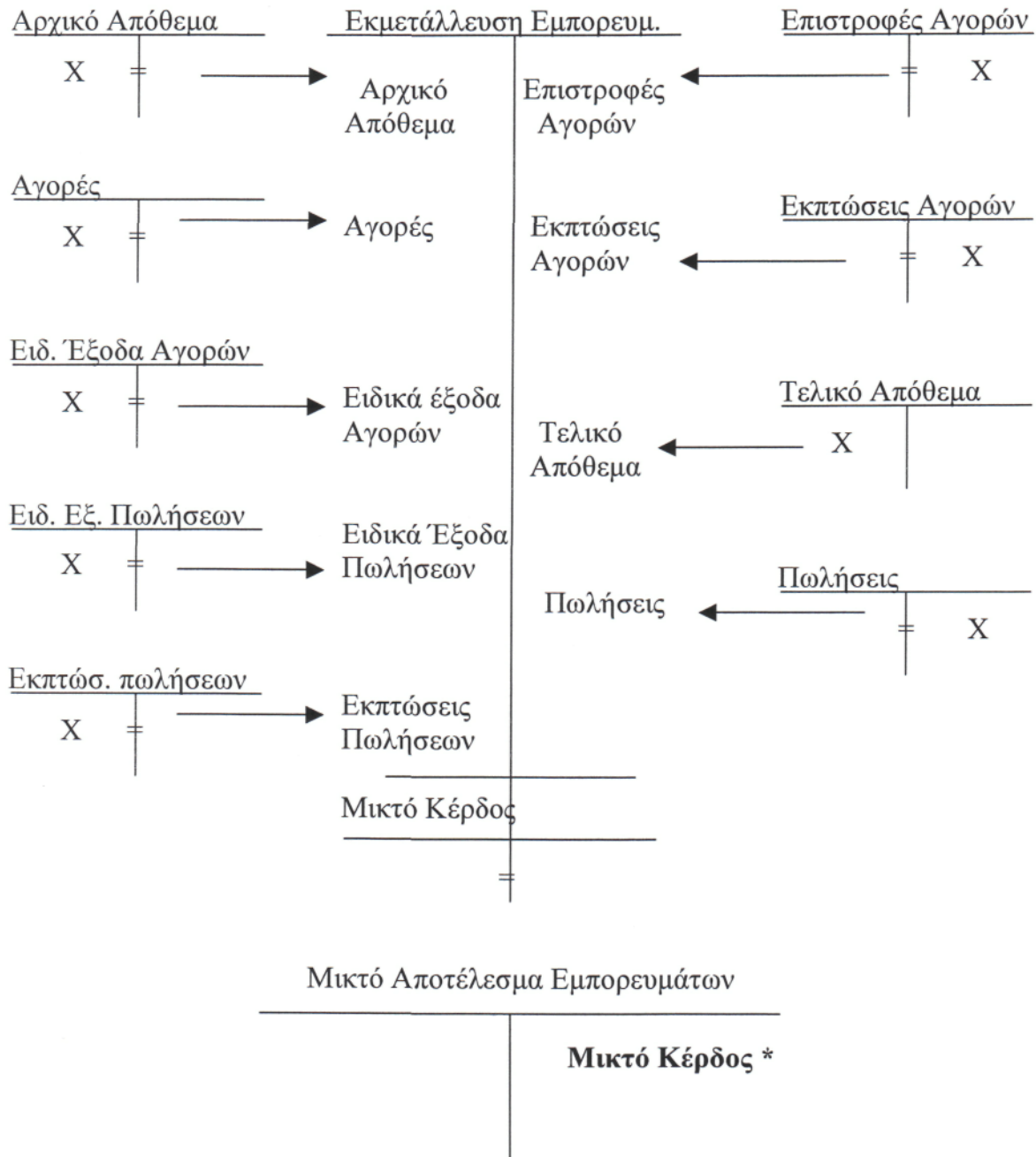
γ. Ειδικά έξοδα πωλήσεων: ο λογαριασμός αυτός χρεώνεται με εκείνα τα έξοδα που αφορούν αποκλειστικά στις πωλήσεις, όπως τα έξοδα συσκευασίας, τα έξοδα αποστολής κ.λ.π. Όπως και στην περίπτωση των αγορών, τα υπόλοιπα των τριών

αυτών λογαριασμών μεταφερόμενα στη χρέωση (μείωση) του λογαριασμού «Πωλήσεις» διαμορφώνουν το συνολικό ποσό των **καθαρών πωλήσεων** της χρήσης.

4. **Τελικό απόθεμα:** ο λογαριασμός αυτός εμφανίζει την αξία του αποθέματος των εμπορευμάτων στο τέλος της χρήσης με βάση τη σχετική απογραφή και αποτίμηση. Όπως είναι αυτονόητο, ο λογαριασμός αυτός δεν υπάρχει κατά τη διάρκεια της χρήσης αλλά εμφανίζεται (χρεώνεται) με την αξία της απογραφής στο τέλος της λογιστικής περιόδου με παράλληλη πίστωση του λογαριασμού εκμετάλλευσης εμπορευμάτων. Το υπόλοιπο του λογαριασμού αυτού εμφανίζεται στο Ενεργητικό του Ισολογισμού και αποτελεί το «Αρχικό Απόθεμα» της νέας περιόδου.

Μετά τις παραπάνω εγγραφές οι σχετικοί λογαριασμοί κλείνουν (με εξαίρεση αυτόν του τελικού αποθέματος) και ο λογαριασμός «Εκμετάλλευση Εμπορευμάτων» μας δίνει με το υπόλοιπό του (πιστωτικό ή χρεωστικό) το ανάλογο μικτό αποτέλεσμα της περιόδου από τη διαχείριση των εμπορευμάτων.

Αν στο λογαριασμό «εκμετάλλευσης» μεταφερθούν και τα άλλα οργανικά έξοδα και έσοδα τότε το νέο υπόλοιπο αποτελεί το καθαρό λειτουργικό αποτέλεσμα της επιχείρησης.

* Στην περίπτωση κατά την οποία ο Λογαριασμός «Εκμετάλλευσης Εμπορευμάτων» εμφανίζει χρεωστικό υπόλοιπο, τότε πιστώνεται με το ποσό της Μικτής Ζημιάς και εξισώνεται με αντίστοιχη χρέωση του Μικτού Αποτελέσματος Εμπορευμάτων.

Με τη μέθοδο αυτή επιτυγχάνεται η αναλυτική παρακολούθηση και η λήψη σχετικών πληροφοριών και είναι δυνατός ο λογιστικός προσδιορισμός του κόστους πωληθέντων στο τέλος της χρήσης. Παραμένει, όμως, ανοικτό το πρόβλημα της λογιστικής παρακολούθησης του κόστους των διαθεσίμων εμπορευμάτων κατά τη διάρκεια της χρήσης.

Γ. Μέθοδος της διαρκούς απογραφής.

Σε αντίθεση με τις προηγούμενες μεθόδους που θα μπορούσαν να κληθούν και μέθοδοι περιοδικής απογραφής, με τη μέθοδο της διαρκούς απογραφής είναι δυνατόν ανά πάσα στιγμή να γνωρίζουμε την αξία (κόστος) των υπαρχόντων εμπορευμάτων και συγχρόνως το μικτό αποτέλεσμα από την κίνηση των εμπορευμάτων μέχρι κάθε συγκεκριμένη στιγμή. Απαραίτητη όμως προϋπόθεση για την εφαρμογή της μεθόδου αποτελεί η γνωστοποίηση στο λογιστικό σύστημα του κόστους των πωλούμενων κάθε φορά εμπορευμάτων. Εκεί όπου είναι δυνατή η εφαρμογή της μεθόδου, π.χ. σε επιχειρήσεις εμπορίας (ή κατασκευής) οικιακών συσκευών, αυτοκινήτων, διαφόρων μηχανών κ.α. (δηλαδή προϊόντων με υψηλή μοναδιαία αξία), επιτυγχάνεται ο καλύτερος δυνατός εσωτερικός έλεγχος των αποθεμάτων. Η εφαρμογή όμως σε μονάδες που διακινούν μεγάλη ποικιλία και ποσότητες αγαθών χαμηλής μοναδιαίας αξίας χωρίς ισχυρή μηχανογραφική υποστήριξη, είναι δύσκολη και χρονοβόρα, επομένως υψηλού κόστους και πιθανόν δεν αντισταθμίζει τα σχετικά οφέλη. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή κινούνται δύο λογαριασμοί:

α. Ο λογαριασμός «Εμπορεύματα»: ο λογαριασμός αυτός χρεώνεται με το αρχικό απόθεμα των εμπορευμάτων, με τις αγορές και τα ειδικά έξοδα αγορών καθώς και με την τιμή κτήσης των επιστροφών πωλήσεων. Στην πίστωσή του καταχωρίζονται το κόστος των πωληθέντων και οι επιστροφές και οι εκπτώσεις των αγορών.

β. Ο λογαριασμός «Πωλήσεις»: ο λογαριασμός αυτός πιστώνεται με την τιμολογιακή αξία των πωλήσεων και με την αξία κτήσης των επιστροφών πωλήσεων, ενώ χρεώνεται με το κόστος πωληθέντων, τις εκπτώσεις πωλήσεων και με την αξία (σε τιμές πώλησης) των επιστροφών πωλήσεων καθώς και με τα ειδικά έξοδα πωλήσεων.

Εμπορεύματα		Πωλήσεις (Μικτό Αποτέλεσμα)	
Αρχ. Απόθεμα	Κόστος Πωληθ.	Κόστος Πωληθ.	Πωλήσεις
Αγορές	Επιστρ. Αγορ.	Εκπτώσ. Πωλησ.	
Ειδ. Έξοδ. Αγορ.	Εκπτ. Αγορών	Ειδ. Έξοδ. Πωλ.	
Επιστρ. Πωλήσ. (σε τιμή κόστους)		Επιστρ. Πωλήσ. (σε τιμή πώλησ.)	Επιστρ. Πωλήσ. (σε τιμή κόστους)

Με τον τρόπο αυτό ο μεν λογαριασμός «Εμπορεύματα» εμφανίζει σε συνεχή βάση την αξία (κόστος) των υπαρχόντων εμπορευμάτων, ο δε λογαριασμός «Πωλήσεις» το μικτό αποτέλεσμα (κέρδος ή ζημιά).

Παραλλαγή της ίδιας μεθόδου είναι η τήρηση ανεξάρτητου λογαριασμού «Κόστος Πωληθέντων» (έξοδο) και η χωριστή τήρηση του λογαριασμού «Πωλήσεις» (έσοδο) οπότε στην περίπτωση αυτή το μικτό αποτέλεσμα θα προκύπτει από την σύγκριση των υπολοίπων των δύο αυτών λογαριασμών.

Με αυτή την παραλλαγή της μεθόδου έχουμε ανεξάρτητη λογιστική πληροφόρηση για το έσοδο των πωλήσεων.

Εμπορεύματα		Πωλήσεις	
Αρχ. Απόθεμα	Κόστος Πωληθ.	Εκπτώσ. Πωλησ.	Πωλήσεις
Αγορές		Ειδ. Έξοδ. Πωλ.	
Ειδ. Έξοδ. Αγορ.		Επιστρ. Πωλήσ. (σε τιμή πώλησ.)	
Επιστρ. Πωλήσ. (σε τιμή κόστους)			

Κόστος Πωληθέντων

Κόστος Πωληθ.	Επιστρ. Πωλήσ. (σε τιμή κόστους)
---------------	-------------------------------------

Και στις δύο παραπάνω παραλλαγές της μεθόδου σε κάθε συναλλαγή πώλησης διενεργούνται δύο λογιστικές εγγραφές: μία για το έσοδο (πώληση) και μία για το απόθεμα (με το κόστος πωληθέντων).

Άσκηση λυμένη

Έστω ότι η επιχείρηση «Χ» εμπορίας μηχανών γραφείου (αριθμομηχανές, μικροϋπολογιστές, εκτυπωτές κ.λ.π.) αρχίζει την τρέχουσα λογιστική περίοδο με ένα απόθεμα εμπορευμάτων αξίας 10.000 €. Κατά τη διάρκεια της περιόδου έγιναν οι ακόλουθες πράξεις:

1. Αγοράστηκαν από τον προμηθευτή Β μηχανές συνολικής αξίας 5.000 € με αποδοχή τρίμηνης συναλλαγματικής ονομαστικής αξίας 5.100 €.
2. Κατεβλήθησαν 100 € για έξοδα μεταφοράς των πιο πάνω εμπορευμάτων.
3. Πωλήθηκαν μηχανήματα στον πελάτη Ε συνολικής αξίας 4.000 € (αξία κτήσης 3.000 €) επί πιστώσει. Για την αποστολή τους έγιναν ειδικά έξοδα συσκευασίας ύψους 50 € που βαρύνουν την επιχείρηση.
4. Αγοράστηκαν από τον προμηθευτή Α αριθμομηχανές συνολικής αξίας 7.000 €, το ήμισυ με μετρητά και το υπόλοιπο επί πιστώσει.
5. Πωλήθηκαν δέκα εκτυπωτές συνολικής αξίας 5.000 € (αξία κτήσης. 3.500 €) με μετρητά.

6. Η επιχείρηση επέστρεψε στον προμηθευτή της Α πέντε αριθμομηχανές αξίας 1.500 € διότι δεν ήταν σύμφωνες με τις προδιαγραφές παραγγελίας.
7. Στον πελάτη Ε χορηγήθηκε έκπτωση 5% επί του τιμολογίου ($4.000 \text{ €} \times 5\% = 200 \text{ €}$) διότι κάλυψε ένα ορισμένο ύψος αγορών.
8. Ο προμηθευτής Α χορήγησε στην επιχείρηση ειδική έκπτωση 4% επί του ανεξόφλητου του τιμολογίου ($3.500 \text{ €} \times 4\% = 140 \text{ €}$).

Ζητείται να γίνουν οι σχετικές λογιστικές εγγραφές και να προσδιορισθεί το μικτό αποτέλεσμα της περιόδου δεδομένου ότι κατά το τέλος της περιόδου βρέθηκαν αποθέματα εμπορευμάτων (μηχανών) αξίας 13.960 € .

Λύση Άσκησης

α. Αναλυτική μέθοδος.

		X	Π
1	Αγορές	5.000	
	Τόκοι Χρεωστικοί	100	
	Γραμμάτια πληρωτέα		5.100
2	Ειδικά έξοδα αγορών	100	
	Ταμείο		100
3	Πελάτες	4.000	
	Πωλήσεις		4.000
4	Ειδικά έξοδα πωλήσεων	50	
	Ταμείο		50
5	Αγορές	7.000	
	Ταμείο		3.500
	Προμηθευτές		3.500
6	Ταμείο	5.000	
	Πωλήσεις		5.000
7	Προμηθευτές	1.500	
	Επιστροφές Αγορών		1.500
8	Εκπτώσεις Πωλήσεων	200	
	Πελάτες		200
9	Προμηθευτές	140	
	Εκπτώσεις Αγορών		140

Μετά τις πιο πάνω εγγραφές οι σχετικοί λογαριασμοί θα εμφανίζονται στο γενικό καθολικό ως εξής (με τα ποσά χωρίς αρίθμηση):

Αρχικό Απόθεμα		
	10.000	10.000 (6)
	<u>10.000</u>	<u>10.000</u>

Αγορές		
	5.000	1.500 (2)
	7.000	140 (3)
	100	10.460 (7)
	<u>12.100</u>	<u>12.100</u>

Πωλήσεις		
(4)	50	4.000
(5)	200	5.000
(9)	<u>8.750</u>	<u> </u>
	9.000	9.000

Ειδικά Έξοδα Αγορών		
	<u>100</u>	<u>100</u> (1)

Ειδικά Έξοδα Πωλήσεων		
	<u>50</u>	<u>50</u> (4)

Επιστροφές Αγορών		
(2)	<u>1.500</u>	<u>1.500</u>

Εκπτώσεις Πωλήσεων		
	<u>200</u>	<u>200</u> (5)

Εκπτώσεις Αγορών		
(3)	<u>140</u>	<u>140</u>

Τελικό Απόθεμα		
(8)	13.960	

Εκμετάλλευση Εμπορευμάτων		
(6)	10.000	13.960 (8)
(7)	10.460	8.750 (9)
(10)	<u>2.250</u>	<u> </u>
	22.710	22.710

Μικτό Κέρδος		
	<u>2.250</u>	(10)

Για τον προσδιορισμό του αποτελέσματος δεν έχουμε παρά να μεταφέρουμε όλους τους σχετικούς λογαριασμούς στον λογαριασμό εκμετάλλευσης εμπορευμάτων. Πριν όμως γίνει αυτό, είναι ορθότερο να γίνεται προσυγκέντρωση στους λογαριασμούς «Αγορές» και «Πωλήσεις» ώστε τελικά στην εκμετάλλευση να μεταφερθούν οι **καθαρές αγορές** και οι **καθαρές πωλήσεις**.

		X	Π
1	Αγορές	100	
	Ειδικά έξοδα αγορών		100
2	Επιστροφές αγορών	1.500	
	Αγορές		1.500
3	Εκπτώσεις αγορών	140	
	Αγορές		140
4	Πωλήσεις	50	
	Ειδικά έξοδα πωλήσεων		50
5	Πωλήσεις	200	
	Εκπτώσεις πωλήσεων		200
6	Εκμετάλλ. εμπορευμ.	10.000	
	Αρχικό Απόθεμα		10.000
7	Εκμετάλλ. εμπορευμ.	10.460	
	Αγορές		10.460
8	Τελικό απόθεμα	13.960	
	Εκμετάλλ. εμπορευμ.		13.960
9	Πωλήσεις	8.750	
	Εκμετάλλ. εμπορευμ.		8.750
10	Εκμετάλλ. εμπορευμ.	2.250	
	Μικτό κέρδος εμπορευμ.		2.250

Μετά τις εγγραφές 1, 2 και 3 το διαμορφούμενο υπόλοιπο του Λογαριασμού «Αγορές» απεικονίζει την καθαρή αξία των Αγορών της περιόδου και αντίστοιχα οι εγγραφές 4 και 5 αναμορφώνουν το ποσό των καθαρών πωλήσεων της περιόδου.

Μετά τις εγγραφές 6, 7, 8, ο λογαριασμός της εκμετάλλευσης εμφανίζει το κόστος πωληθέντων (τα ποσά εντός του πλαισίου με διακεκομμένη γραμμή). Στη συνέχεια, με τη μεταφορά των καθαρών πωλήσεων (εγγραφή 9) διαμορφώνεται το μικτό αποτέλεσμα το οποίο στη συνέχεια με την εγγραφή 10 μεταφέρεται σε ιδιαίτερο λογαριασμό ενώ αντίστοιχα ο λογαριασμός της εκμετάλλευσης των εμπορευμάτων εξισώνεται.

β. Μέθοδος Διαρκούς Απογραφής

Ο λογαριασμός «Εμπορεύματα» αρχίζει με ένα χρεωστικό υπόλοιπο 10.000 €. Στη συνέχεια γίνονται οι εγγραφές:

		X	Π
2	Εμπορεύματα	5.000	
	Τόκοι Χρεωστικοί	100	
	Γραμμάτια πληρωτέα		5.100
3	Εμπορεύματα	100	
	Ταμείο		100
4	Πελάτες	4.000	
	Πωλήσεις		4.000
5	Κόστος Πωληθέντων	3.000	
	Εμπορεύματα		3.000
6	Πωλήσεις	50	
	Ταμείο		50
7	Εμπορεύματα	7.000	
	Ταμείο		3.500
	Προμηθευτές		3.500
8	Ταμείο	5.000	
	Πωλήσεις		5.000
9	Κόστος Πωληθέντων	3.500	
	Εμπορεύματα		3.500
10	Προμηθευτές	1.500	
	Εμπορεύματα		1.500
11	Πωλήσεις	200	
	Πελάτες		200
12	Προμηθευτές	140	
	Εμπορεύματα		140

Μετά τις παραπάνω εγγραφές οι σχετικοί λογαριασμοί εμφανίζονται ως εξής:

Εμπορεύματα			
(1)	10.000	3.000	(5)
(2)	5.000	3.500	(9)
(3)	100	1.500	(10)
(7)	7.000	140	(12)
		8.140	
		13.960	
	<u>22.100</u>	<u>22.100</u>	
	<u><u>22.100</u></u>	<u><u>22.100</u></u>	
	N.Y.13.960		

Κόστος Πωληθέντων	
(5)	3.000
(9)	<u>3.500</u>
	<u>6.500</u>
	<u><u>6.500</u></u>
	6.500

Πωλήσεις			
(6)	50	4.000	(4)
	<u>200</u>	<u>5.000</u>	(8)
(11)	<u>8.750</u>	<u>9.000</u>	
	<u><u>9.000</u></u>		

οπότε μας δίνονται παράλληλα οι πληροφορίες για την αξία των υπαρχόντων εμπορευμάτων (εμπορεύματα = 13.960 €), το κόστος των πωληθέντων = 6.500 € και το έσοδο από τις πωλήσεις = 8.750 €, κατά συνέπεια και το μικτό κέρδος αν μεταφέρουμε το χρεωστικό υπόλοιπο του κόστους πωληθέντων στο λογαριασμό των πωλήσεων = $(8.750 € - 6.500 €) = 2.250 €$.

Άσκηση άλυτη

Τα υπόλοιπα των λογαριασμών της εμπορικής επιχείρησης «Α» στο τέλος της χρήσης 20XX εμφανίζουν, εκτός των άλλων και τα ακόλουθα ποσά:

Αρχικό απόθεμα Εμπορευμάτων :	15.000 €
Πωλήσεις:	60.000 €
Επιστροφές αγορών:	2.500 €
Εκπτώσεις πωλήσεων:	3.000 €
Αγορές:	38.000 €
Ειδικά έξοδα αγορών:	6.000 €
Επιστροφές πωλήσεων:	1.000 €
Ειδικά έξοδα πωλήσεων:	2.300 €
Εκπτώσεις αγορών:	500 €

Κατά την απογραφή τέλους χρήσης βρέθηκαν εμπορεύματα αξίας 20.000 € . Με βάση τα παραπάνω να προσδιορίσετε λογιστικά το κόστος των πωληθέντων, και το μικτό κέρδος (ή ζημιά) των εμπορευμάτων.

ΠΑΓΙΑ

1. ΠΑΓΙΑ

Όπως ήδη αναφέρθηκε σε προηγούμενα κεφάλαια, το Ενεργητικό μίας επιχείρησης εμφανίζει όλα τα περιουσιακά στοιχεία και τους παραγωγικούς πόρους που κατέχει και διαχειρίζεται η επιχείρηση αυτή προκειμένου να επιτυγχάνει τους παραγωγικούς και οικονομικούς σκοπούς της. Τα στοιχεία αυτά του Ενεργητικού διακρίνονται σε Πάγια και Κυκλοφορούντα.

Πάγια θεωρούνται αυτά τα οποία η επιχείρηση δεν τα προορίζει για μεταπώληση ή για ρευστοποίηση, αλλά τα χρησιμοποιεί «διαρκώς» στην παραγωγική και συναλλακτική της διαδικασία, ενώ η «φύση» τους επιτρέπει, παράλληλα, να παρέχουν τις υπηρεσίες τους κατά τη διάρκεια πολλών λογιστικών περιόδων- χρήσεων. Συμπληρωματικά και με βάση το κριτήριο της ταχύτητας ρευστοποίησης, ως πάγια ταξινομούνται και εκείνα τα στοιχεία τα οποία υπό κανονικές συνθήκες δεν ρευστοποιούνται κατά τη διάρκεια της επόμενης, από την ημερομηνία του Ισολογισμού, χρήσης.

Ως πιο χαρακτηριστικά δείγματα παγίων – ενσώματων ακινητοποιήσεων - αναφέρουμε τις εδαφικές εκτάσεις, τα ακίνητα, τις αποθήκες, τις κτηριακές και μηχανολογικές εγκαταστάσεις, τα διάφορα μηχανήματα και τον εξοπλισμό των εργοστασίων, τα έπιπλα και τις μηχανές γραφείων, τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τα αυτοκίνητα (φορτηγά και επιβατηγά) και τα άλλα μέσα μεταφοράς κ.λ.π.

Όταν σε μία οικονομική μονάδα η αναλογία των παγίων στοιχείων της στο σύνολο των Ενεργητικών της στοιχείων είναι υψηλή, η μονάδα αυτή ονομάζεται «μονάδα έντασης παγίων».

Με βάση τα κριτήρια του σκοπού και της ταχύτητας ρευστοποίησης στην κατηγορία των παγίων, ταξινομούνται και μία σειρά από άλλες υποομάδες περιουσιακών στοιχείων με ιδιαίτερα ανομοιογενή χαρακτηριστικά, όπως οι Συμμετοχές, οι Μακροπρόθεσμες

Απαιτήσεις, οι Ασώματες Ακινήτοποιήσεις, η Υπεραξία (Goodwill) και τα Έξοδα Σταδιακής Απόσβεσης.

Ιδιαίτερη μνημόνευση χρειάζεται αυτή η ειδική κατηγορία των παγίων που καλούνται «άυλα» και τα οποία είναι ασώματα οικονομικά μεγέθη που μπορούν να αποτιμηθούν σε χρηματικές μονάδες και να αποτελέσουν αντικείμενο συναλλαγής και τα οποία η επιχείρηση αποκτά με σκοπό να χρησιμοποιηθούν παραγωγικά για χρονικό διάστημα πέραν του έτους. Παρόμοια στοιχεία είναι: διπλώματα ευρεσιτεχνίας, αποκλειστικά δικαιώματα, λογισμικά, άδειες χρήσης κ.λ.π.

Στα πάγια, επίσης, υπάγονται και μία σειρά από έξοδα τα οποία από τη φύση τους αφορούν – δηλαδή επηρεάζουν – την αποδοτικότητα της επιχείρησης για μακρύ χρονικό διάστημα, όπως είναι τα έξοδα ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης, ανασχεδιασμού και αναδιοργάνωσης (Reengineering) μελετών και ανάπτυξης (Research and development) κ.λ.π. και για το λόγο αυτό επιμερίζονται σε περισσότερες χρήσεις και ονομάζονται Έξοδα Σταδιακής Απόσβεσης, καθώς η Λογιστική δέχεται την μακροχρόνια επίπτωση των δαπανών αυτών στα έσοδα της επιχείρησης με συνέπεια να κατανέμεται αντίστοιχα, μέσω των αποσβέσεων, τμηματικά ή δαπάνη στα αποτελέσματα κάθε περιόδου. Αντίστοιχη αντιμετώπιση προβλέπεται και για τη δαπάνη υπεραξίας (goodwill) που καταβάλλεται σε περιπτώσεις εξαγορών και συγχωνεύσεων.

2. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΓΙΩΝ

Τα ειδικά λογιστικά θέματα που συνδέονται με τα στοιχεία του Πάγιου Ενεργητικού εστιάζονται στα θέματα αποτίμησης και παρακολούθησης της τρέχουσας λογιστικής τους αξίας.

Τα πάγια στοιχεία αποτιμώνται στην τιμή κτήσης τους ή στο κόστος κατασκευής τους. Στην πρώτη περίπτωση λαμβάνεται υπ' όψη η τιμολογιακή αξία της αγοράς τους συν

όλα τα σχετικά έξοδα που απαιτούνται για την απόκτηση τους και για τη λειτουργική τους εγκατάσταση (φόροι, μεταφορικά, έξοδα εγκατάστασης κ.λ.π.)

Στη δεύτερη περίπτωση αθροίζονται και συνυπολογίζονται όλα τα έξοδα που απαιτήθηκαν για την κατασκευή και τη λειτουργική ετοιμότητα του παγίου.

Η υιοθέτηση της αρχής του ιστορικού κόστους στην περίπτωση των παγίων δημιουργεί προβλήματα στους Ισολογισμούς των επιχειρήσεων σε περιόδους με έντονες πληθωριστικές πιέσεις καθώς μεταβάλλεται διαχρονικά η αξία της χρηματικής μονάδας. Για τη θεραπεία της «παραμόρφωσης» της λογιστικής αξίας των παγίων εφαρμόζονται τακτικές αναπροσαρμογές της αξίας τους, με βάση πίνακες αντικειμενικών αξιών ή εφαρμόζονται ειδικές λογιστικές μέθοδοι αναπροσαρμογής αξιών (Λογιστική Πληθωρισμού).

Στην τιμή κτήσης του παγίου προστίθενται τυχόν προσθήκες – επεκτάσεις και βελτιώσεις ενώ, αντίθετα, αφαιρούνται οι φθορές και μειώσεις της αξίας του.

Βελτίωση ενός παγίου που προσαυξάνει την αξία του (επενδυτική δαπάνη) θεωρείται κάθε τεχνολογική επέμβαση που γίνεται πάνω σε αυτό με σκοπό είτε την αύξηση της παραγωγικής τους ικανότητας, είτε την επιμήκυνση της διάρκειας του ωφέλιμου βίου του. Αντίθετα, συντήρηση είναι εκείνη η επέμβαση (έξοδο) που αποσκοπεί στη διατήρηση, όσο είναι δυνατόν της αρχικής παραγωγικής ικανότητας του παγίου.

Για κάθε είδος παγίου ανοίγεται και ένας σχετικός λογαριασμός Γενικού Καθολικού (Γήπεδα, Κτήρια, Μηχανήματα κ.λ.π.) ο οποίος με τη σειρά του αναλύεται στα επιμέρους αναλυτικά καθολικά. Για να γίνεται πληρέστερη η διαχειριστική και λογιστική παρακολούθηση των βασικών μεγεθών κάθε παγίου (αξία κτήσης, βελτιώσεις, αποσβέσεις κ.λ.π.) τηρείται μητρώο παγίων στοιχείων που αποτελεί και τον τελευταίο βαθμό ανάλυσης του αντίστοιχου λογαριασμού.

3. ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ

Στις αναλώσεις – έξοδα των περιουσιακών στοιχείων δεν συμπεριλαμβάνονται οι δαπάνες οι οποίες γίνονται για την απόκτηση παγίων στοιχείων, διότι κατά τη χρονική στιγμή της αγοράς συμβαίνει μία απλή «εναλλαγή» περιουσιακών στοιχείων. Ήδη, όμως, σημειώθηκε το γεγονός ότι η διαφορά μεταξύ της καταβολής ενός μισθού και της εκταμίευσης για την απόκτηση για την απόκτηση ενός μηχανήματος, στην ουσία ευρίσκεται στη χρονική διάρκεια μέσα στην οποία το αποκτώμενο στοιχείο παρέχει τις υπηρεσίες του ενώ συγχρόνως αναλώνεται και δημιουργεί αντίστοιχα έξοδα. Το μηχάνημα θα «αναλωθεί» και αυτό διαχρονικά, δηλαδή θα υποστεί λειτουργική φθορά όσο και οικονομική απαξίωση, ώστε η αξία του να μηδενισθεί, μετά το τέλος αυτής της περιόδου του «ωφέλιμου βίου» του. Η περίοδος αυτή καλύπτει περισσότερες της μίας λογιστικές περιόδους. Έτσι δημιουργείται το πρόβλημα της κατανομής του συνολικού κόστους αυτού του παγίου σε κάθε χρήση, οπότε το μέρος που θα αναλογεί στην περίοδο αυτή θα θεωρείται ως έξοδό της, με σκοπό να προσδιορίζεται με ακρίβεια το πραγματικό αποτέλεσμα της περιόδου αυτής.

Παράδειγμα: Ας υποθέσουμε ότι σχεδιάζουμε ένα τακτικό ημερήσιο δρομολόγιο ενός λεωφορείου για μία διαδρομή 500 χιλιομέτρων με επιστροφή, και επιθυμούμε να υπολογίσουμε το κόστος της ώστε ανάλογα να τιμολογηθούν οι τιμές των εισιτηρίων. Αν υπολογίσουμε, σε μηνιαία βάση, τις αμοιβές και τις εργοδοτικές εισφορές των οδηγών (έστω 3.000 €) τα καύσιμα (1.000 χλμ X 30 ημ. X 0,20 € = 600 €) τα διόδια (800 €) διάφορα έξοδα συντήρησης, επισκευών, αλλαγής λαδιών, ανταλλακτικών κ.λ.π. (έστω 400 €), τότε, το συνολικό μηνιαίο λειτουργικό κόστος της λεωφορειακής γραμμής ανέρχεται σε 4.800 € (3.000 + 600 + 800 + 400) και με υποθετική μέση πληρότητα επιβατών (80 άτομα X 30 ημερ.) 2.400 άτομα ανά μήνα, το κόστος ανέρχεται σε 2 € ανά άτομο – ταξιδιώτη. Αν σταθούμε εδώ, τότε μία τιμή εισιτηρίου μεγαλύτερη των 2 € φαίνεται ότι καλύπτει τα έξοδα και αφήνει κερδοφόρο περιθώριο.

Στην πραγματικότητα, όμως, μία τέτοια απόφαση είναι λανθασμένη διότι δεν λαμβάνει υπ' όψη το έξοδο του ίδιου του λεωφορείου το οποίο και αυτό θα «αναλωθεί» αφού συμπληρώσει το λειτουργικό κύκλο της ζωής του. Ο «ωφέλιμος βίος» υποθέτουμε ότι εκφράζεται με την κάλυψη συνολικής απόστασης 2.500.000 χλμ. Αν υποθέσουμε ότι η δαπάνη αγοράς του λεωφορείου ανήλθε σε 300.000 € τότε σε κάθε χιλιόμετρο διαδρομής «ξοδεύονται» 0,12 € λεωφορείου, οπότε σε μηνιαία βάση υπάρχει και άλλο ένα έξοδο ύψους 3.600 € ($0,12 \times 1.000 \text{ €} \times 30 \text{ ημερ.}$) το οποίο επαυξάνει το κόστος ανά ταξιδιώτη κατά 1,5 € ($3.600 \text{ €} : 2.400 \text{ ταξιδιώτες}$) δηλαδή σχεδόν το διπλασιάζει. Αν είχαμε βασίσει τους υπολογισμούς μας στην πρώτη εκτίμηση του κόστους, τότε είναι βέβαιο ότι θα είχαμε παραπλανηθεί σε ότι αφορά τον προσδιορισμό του πραγματικού αποτελέσματος κάθε περιόδου, ενώ θα διαπιστώναμε μετά από μία σειρά χρήσεων ότι ένα περιουσιακό στοιχείο σημαντικής αξίας (το λεωφορείο) έχει σχεδόν πλήρως απαξιωθεί και επομένως υπάρχει και μία σημαντική μείωση του Ενεργητικού της επιχείρησης αυτής (συνεπώς και των Ιδίων Κεφαλαίων της) Χρειάζεται λοιπόν, το συνολικό κόστος του παγίου στοιχείου [τιμή κτήσης + ειδικά έξοδα αγοράς του (μεταφορικά, εγκατάστασης, δασμοί κ.λ.π.) + βελτιώσεις] να επιμερισθεί στις χρονικές περιόδους που διαρκεί ο ωφέλιμος βίος του. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται **απόσβεση**.

Ο ίδιος όρος (απόσβεση) χρησιμοποιείται και για τον χαρακτηρισμό του αντίστοιχου εξόδου. Η απόσβεση, λοιπόν, αποτελεί ένα από τα βασικά οργανικά και κοστολογήσιμα έξοδα μίας οικονομικής μονάδας, χωρίς να συνοδεύεται από εκταμίευση ή άλλη μεταβολή στο Κυκλοφορούν Ενεργητικό της επιχείρησης ή στις Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις, με συνέπεια, μέσω του καταλογισμού της σε βάρος των αποτελεσμάτων, να αποτελεί συγχρόνως βασική πηγή αυτοχρηματοδότησης της επιχείρησης.

Τέλος, πρέπει να τονισθεί ότι η απόσβεση στην ουσία της δεν αποσκοπεί στον προσδιορισμό της τρέχουσας πραγματικής αξίας του παγίου, ούτε στη δημιουργία κάποιου χρηματικού αποθέματος για την αντικατάστασή του, αλλά απλώς κατανέμει με διάφορες μεθόδους την αρχική δαπάνη απόκτησης του στοιχείου, στις διαδοχικές

λογιστικές χρήσεις στη διάρκεια των οποίων το πάγιο προσφέρει τις υπηρεσίες του και δημιουργεί έσοδα. Η διαφορά δε, μεταξύ του αρχικού (ιστορικού) κόστους του παγίου και της συσσωρευμένης διαχρονικά απόσβεσης αποτελεί την τρέχουσα λογιστική αξία του παγίου. Στο παράδειγμα του λεωφορείου, η λογιστική αξία του μετά από συνολικές διαδρομές 1.500.000 χλμ. θα είναι:

Ιστορικό κόστος	- συσσωρευμένη απόσβεση	= λογιστική αξία
300.000 € (τιμή κτήσης)	180.000 € (1.500.000 χλμ X 0,12 €)	120.000 €

Η λογιστική (αλλά και πραγματική) ανάλωση και ελάττωση της αξίας των παγίων περιουσιακών στοιχείων οφείλεται σε τρεις κυρίως λόγους:

- α. στη λειτουργική φθορά, που σημαίνει ότι κάθε πάγιο (μηχανήματα, κτήρια, εγκαταστάσεις, κ.λ.π.) επειδή λειτουργεί, «φθείρεται», δηλαδή έχει μία περιορισμένη από την κατασκευή του, χρονική ικανότητα να προσφέρει τις υπηρεσίες του (π.χ. τα αυτοκίνητα ένα αριθμό χλμ, οι μηχανές έναν αριθμό ωρών λειτουργίας κ.λ.π.) Εξαιρέση στην επίπτωση της λειτουργικής φθοράς αποτελούν οι εδαφικές εκτάσεις – γήπεδα. Σε ειδικές, όμως, περιπτώσεις εδαφικών εκτάσεων οι οποίες συνδυάζονται με εκμεταλλεύσιμες φυσικές πηγές (ορυχεία, λατομεία, δασική ξυλεία, αποθέματα αερίου και πετρελαίου κ.λ.π.) υπολογίζονται και εκεί αποσβέσεις ανάλογα με την εξάντληση του φυσικού πόρου.
- β. στη χρονική φθορά, δηλαδή στην επίπτωση του χρόνου αυτού καθ' αυτού στην ελάττωση της αξίας ενός παγίου, ανεξάρτητα από το γεγονός αν προσφέρει τις υπηρεσίες του ή όχι (π.χ. ένα ακινητοποιημένο όχημα, ένα κλειστό κτήριο, κ.λ.π.) Ιδιαίτερη είναι η σημασία της χρονικής φθοράς στα πάγια στοιχεία φυτικού ή ζωικού κεφαλαίου διαφόρων γεωργικών και κτηνοτροφικών μονάδων (π.χ., οπωροφόρα δέντρα, ζώα αναπαραγωγής, γαλακτοφόρα κ.λ.π.).
- γ. Στην οικονομική απαξίωση, δηλαδή στην ελάττωση της αξίας ενός παγίου ανεξάρτητα από το χρόνο και τη λειτουργία του. Κύρια αιτία της οικονομικής απαξίωσης είναι συνήθως η τεχνολογική εξέλιξη η οποία είναι δυνατόν ακόμη και να

μηδενίσει την αξία ενός στοιχείου παρά το γεγονός ότι από λειτουργική άποψη αυτό είναι σε θέση να προσφέρει για πολύ χρόνο ακόμη τις υπηρεσίες του, όπως χαρακτηριστικά συμβαίνει στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και σε άλλες συσκευές ή υποδομές υψηλής τεχνολογίας (π.χ. δίκτυα).

Άλλοι λόγοι οικονομικής απαξίωσης μπορεί να είναι οι αλλαγές στο κοινωνικό-πολιτιστικό περιβάλλον (όπως, π.χ. η ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου μίας κοινωνίας απαξιώνει ορισμένα είδη οικιακού εξοπλισμού πριν τη φυσική τους φθορά), οι μεταβολές στις καταναλωτικές συνήθειες, όπως π.χ. η στροφή του κοινού προς την εύχρηστη κασέτα μουσικής απαξίωσε τα μαγνητόφωνα ανοιχτής μαγνητοταινίας, αντίστοιχα, (video – DVD, έγχρωμες – ασπρόμαυρες τηλεοράσεις). Με τον ίδιο τρόπο και η στροφή του κοινού προς ένα είδος υφάσματος σημαίνει την απαξίωση των μηχανών που παράγουν έναν άλλο τύπο που παύει να είναι της «μόδας» κ.ο.κ. Ανάλογες επιπτώσεις μπορούν να επιφέρουν και περιβαλλοντικές παράμετροι, όπως, π.χ., η υποβάθμιση μιας περιοχής λόγω μόλυνσεως της ατμόσφαιρας, η θεσμική παρέμβαση για κατάργηση των μη καταλυτικών αυτοκινήτων κ.λ.π. Σε άλλες περιπτώσεις το έντονο ανταγωνιστικό περιβάλλον αναγκάζει πολλές φορές τις επιχειρήσεις να ανανεώνουν τον εξοπλισμό τους συχνότερα και ανεξάρτητα από τη λειτουργική του κατάσταση.

4. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΒΕΣΗΣ

Ο υπολογισμός του τμήματος της αξίας του παγίου που θα θεωρηθεί ως έξοδο (απόσβεση) για την τρέχουσα λογιστική περίοδο δεν είναι πάντοτε προφανής και εύκολος, και πάντως αποτελεί μία **εκτίμηση** του εξόδου αυτού, γι' αυτό άλλωστε έχουν αναπτυχθεί διάφορες μέθοδοι υπολογισμού. Ανεξάρτητα από την μέθοδο που ακολουθείται, τρεις είναι οι βασικές παράμετροι που επηρεάζουν την επιλογή αυτή: το είδος και τα χαρακτηριστικά του στοιχείου, η διάρκεια του ωφέλιμου βίου του και η υπολειμματική του αξία, δηλαδή η αξία η οποία εκτιμάται ότι θα έχει στο «τέλος» της ζωής του. Σε μερικά πάγια η αξία αυτή είναι σημαντικό κονδύλι (όπως π.χ. στα πλοία)

και πρέπει να συνυπολογίζεται στον προσδιορισμό της αποσβεστέας αξίας αφαιρετικά από το αρχικό κόστος.

A. Μέθοδος σταθερής ετήσιας απόσβεσης (ή ευθύγραμμη)

Κατά τη μέθοδο αυτή υπολογίζεται ένας σταθερός συντελεστής απόσβεσης επί της αρχικής ή της αποσβεστέας αξίας του παγίου, σε κάθε χρήση. Ο συντελεστής υπολογίζεται με βάση τον αριθμό των ετών του ωφέλιμου βίου. Με τη μέθοδο αυτή του σταθερού συντελεστή, ο οποίος εφαρμόζεται σε σταθερή βάση υπολογισμού, το έξοδο της απόσβεσης είναι σταθερό σε κάθε χρήση και η αποσβεστέα αξία του παγίου στοιχεία μηδενίζεται στο τέλος της περιόδου απόσβεσης. Αν υπάρχει σημαντική υπολειμματική αξία τότε για τον ακριβή προσδιορισμό της απόσβεσης το ποσό της αφαιρείται από την αρχική αξία και ο συντελεστής απόσβεσης υπολογίζεται στην εναπομένουσα ή «αποσβεστέα» αξία.

B. Μέθοδος φθίνουσας απόσβεσης

Με την μέθοδο αυτή, ο σταθερός ετήσιος συντελεστής απόσβεσης υπολογίζεται κάθε φορά όχι επί σταθερής βάσης αξίας, αλλά επί της εκάστοτε παρούσης λογιστικής αξίας του παγίου. Η λογιστική αξία (ή αναπόσβεστη αξία, ή μεταφερόμενη αξία ενός παγίου) είναι το υπόλοιπο της διαφοράς του κόστους μείον τη σχετική σωρευτική απόσβεση. Αυτός ο τρόπος υπολογισμού έχει σαν αποτέλεσμα (α) το έξοδο της απόσβεσης να φθίνει από χρόνο σε χρόνο και (β) στο τέλος της περιόδου απόσβεσης, να παραμένει ένα αναπόσβεστο τμήμα της αρχικής αξίας που αντιπροσωπεύει την υπολειμματική αξία του στοιχείου.

Γ. Μέθοδος επιταχυνόμενης (ή επιβραδυνόμενης) απόσβεσης, ή μεταβλητού συντελεστή

Αυτή η μέθοδος βασίζεται σε διαφοροποιούμενο (μεταβαλλόμενο) συντελεστή ετήσιας απόσβεσης και επιδιώκει είτε την αρχική επιβάρυνση των εξόδων (και του κόστους) με μεγαλύτερα ποσά αποσβέσεων απ' ότι στις τελευταίες χρήσεις, είτε, αντίστροφα, την ελάφρυνση των πρώτων περιόδων λειτουργίας (οπότε π.χ. η λειτουργική φθορά είναι μικρότερη) και αύξηση του εξόδου στις τελευταίες περιόδους.

Δ. Μέθοδος του αθροίσματος των ετών ζωής (SOFTY).

Η πιο αντιπροσωπευτική μέθοδος μεταβλητού συντελεστή είναι η μέθοδος του αθροίσματος της σειράς των ψηφίων του αριθμού των ετών (Sum of the years digits SOFTY). Κατά τη μέθοδο αυτή το άθροισμα της αριθμητικής σειράς των ψηφίων του αριθμού των ετών της διάρκειας της ζωής του παγίου αποτελεί τη βάση υπολογισμού του ετήσιου συντελεστή απόσβεσης. Για παράδειγμα, αν τα έτη του ωφέλιμου βίου μίας μηχανής είναι τρία (3), τότε η βάση του υπολογισμού των ετήσιων συντελεστών απόσβεσης είναι το άθροισμα $\sum_{x=1}^i (x_i)$ ($1+2+3 = 6$) οπότε το πρώτο έτος ο συντελεστής θα είναι το κλάσμα $1/6$, το δεύτερο έτος θα είναι $2/6$, και το τρίτο θα είναι $3/6$. Η εφαρμογή της μεθόδου αυτής καταλήγει σε μηδενική λογιστική αξία στο τέλος της περιόδου αποσβέσεων, οπότε αν υπάρχει σημαντική υπολειμματική αξία του παγίου τότε θα πρέπει να ληφθεί υπόψη αφαιρετικά από την αρχική του αξία, πριν αρχίσει ο υπολογισμός των αποσβέσεων.

Πιο συγκεκριμένα, στις μεθόδους κατά τις οποίες επιτυγχάνεται ολοσχερώς απόσβεση, αν το πάγιο εξακολουθεί να έχει σημαντική συναλλακτική αξία είτε λειτουργική (π.χ. αεροπλάνα), είτε ως υλικά (π.χ. πλοία, παλαιά ακίνητα), τότε, προκειμένου να υπολογίζεται σωστά η ετήσια δαπάνη της απόσβεσης θα πρέπει να υπολογίζεται όχι επί της αρχικής αξίας, αλλά ως αποσβεστέα αξία θα λαμβάνεται:

$$\text{αποσβεστέα αξία} = \text{αρχική αξία} - \text{υπολειμματική αξία}$$

Ε. Μέθοδος της λειτουργικής απασχόλησης – Αριθμού Παραγόμενων Μονάδων.

Η μέθοδος αυτή απόσβεσης βασίζεται στον υπολογισμό της αναλογίας της αξίας του παγίου ανά μονάδα προϊόντος που αυτό παράγει. Μονάδες απασχόλησης ή προϊόντος μπορούν να θεωρηθούν οι συνολικές ώρες λειτουργίας, οι διανυθείσες αποστάσεις, ο αριθμός των μονάδων παραγωγής κ.λ.π. που εκτιμάται ότι θα παραχθούν ή θα πραγματοποιηθούν από το πάγιο με βάση τις προδιαγραφές του κατασκευαστή στη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του.

Παράδειγμα:

Παραθέτουμε ένα αριθμητικό παράδειγμα, όπου εμφανίζονται οι διαφορετικές επιπτώσεις των τριών βασικών μεθόδων υπολογισμού των αποσβέσεων.

Έστω ένα μηχάνημα με διάρκεια ζωής 5 έτη και με αξία κτήσης 10.000 € η οποία ταυτίζεται με την αποσβεστέα.

Σταθερή ετήσια μέθοδος: συντελεστής απόσβεσης ($1/5 = 20\%$)

	Συντελεστής	Απόσβεση	Σωρευτική απόσβεση	Παρούσα λογ. αξία (αναπόσβεστη αξία)
1 ^ο έτος	20%	2.000	2.000	8.000
2 ^ο έτος	20%	2.000	4.000	6.000
3 ^ο έτος	20%	2.000	6.000	4.000
4 ^ο έτος	20%	2.000	8.000	2.000
5 ^ο έτος	20%	2.000	10.000	-0-

Φθίνουσα μέθοδος :συντελεστής απόσβεσης 20%

	Συντελεστής	Απόσβεση	Σωρευτική απόσβεση	Παρούσα λογ. αξία (αναπόσβεστη αξία)
1 ^ο έτος	20%	2.000	2.000	8.000
2 ^ο έτος	20%	1.600	3.600	6.400
3 ^ο έτος	20%	1.280	4.880	5.120
4 ^ο έτος	20%	1.024	5.904	4.096
5 ^ο έτος	20%	819	6.723	3.277

Μέθοδος SOFTY αθροίσματος της σειράς των ετών: συντελεστής μεταβλητός με βάση το άθροισμα των ετών του ωφέλιμου βίου (1+2+3+4+5) =15

	Συντελεστής	Απόσβεση*	Σωρευτική απόσβεση	Παρούσα λογ. αξία (αναπόσβεστη αξία)
1 ^ο έτος	1/15	667	666	9.333
2 ^ο έτος	2/15	1.333	2.000	8.000
3 ^ο έτος	3/15	2.000	4.000	6.000
4 ^ο έτος	4/15	2.667	6.667	3.333
5 ^ο έτος	5/15	3.333	10.000	-0-

*με σχετικές στρογγυλοποιήσεις των τελευταίων ψηφίων.

Αν το πάγιο περιουσιακό στοιχείο εξακολουθεί και προσφέρει τις υπηρεσίες του και μετά τη λήξη της περιόδου απόσβεσης, τότε η τελευταία απόσβεση υπολογίζεται κατά μία μονάδα μικρότερη, ώστε το συγκεκριμένο πάγιο να εξακολουθεί να εμφανίζεται λογιστικά, έστω και με υπόλοιπο μία μόνο μονάδα (1 €), για όσο χρόνο ακόμη εξακολουθεί να λειτουργεί. Για λόγους κοστολόγησης είναι δυνατό να υπολογίζονται οι

σχετικές αποσβέσεις και πέραν του τέλους της περιόδου απόσβεσης ενός στοιχείου, εφ' όσον αυτό εξακολουθεί και προσφέρει τις υπηρεσίες του.

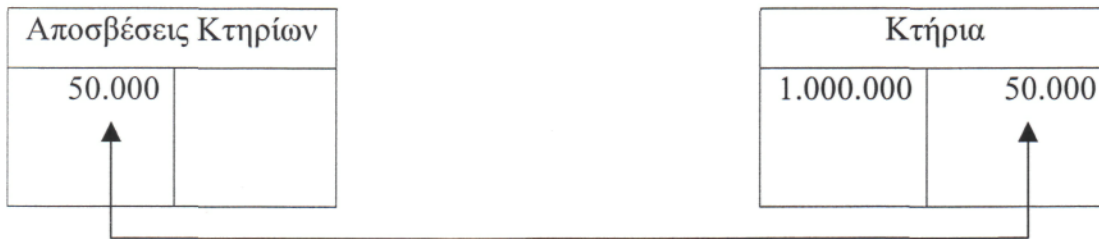
Η σημασία των αποσβέσεων στον προσδιορισμό του οικονομικού αποτελέσματος μίας περιόδου είναι προφανώς καθοριστική ιδιαίτερα στις οικονομικές μονάδες εντάσεως παγίων και κεφαλαιουχικού εξοπλισμού (βιομηχανία), γι' αυτό, για λόγους φορολογικούς ο έλληνας νομοθέτης έχει θεσπίσει με προεδρικό διάταγμα, το οποίο περιοδικά αναπροσαρμόζεται, τα ανώτερα όρια των συντελεστών απόσβεσης όλων των παγίων στοιχείων (λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες απαξίωσης που παρουσιάζουν). Εξ αιτίας της σημασίας τους, αυτές οι αποσβέσεις χρησιμοποιούνται και ως εργαλείο (κίνητρο – αντικίνητρο) οικονομικής πολιτικής με το να δίνονται μεγαλύτερα περιθώρια αποσβέσεων (και επομένως μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης) στις επιχειρήσεις που επιθυμεί ο νομοθέτης να ενισχύσει και αντιστρόφως.

5. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ

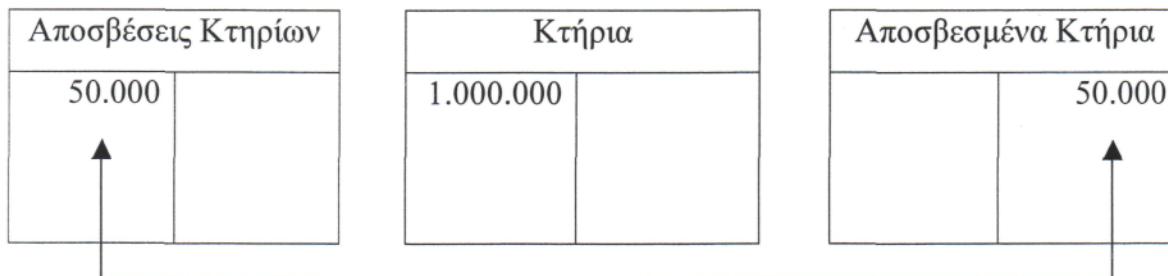
Η απόσβεση αποτελεί έξοδο και επομένως παρακολουθείται από έναν ανάλογο λογαριασμό εξόδου. Η κίνηση του λογαριασμού όμως γίνεται περιοδικά και οπωσδήποτε στο τέλος της χρήσης, οπότε και υπολογίζονται οι αποσβέσεις και χρεώνονται οι αντίστοιχοι λογαριασμοί (αποσβέσεις ακίνητων, αποσβέσεις μηχανημάτων κ.λ.π.), τα ποσά των οποίων αμέσως μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσης και οι λογαριασμοί κλείνουν, για να ανοίξουν πάλι στην αρχή της επόμενης χρήσης κ.λ.π.

Με τη χρέωση του εξόδου της απόσβεσης πρέπει να πιστωθεί (δηλαδή να ελαττωθεί) ο αντίστοιχος λογαριασμός του παγίου. Αυτό μπορεί να γίνει με δύο τρόπους:

α. είτε άμεσα, δηλαδή να πιστωθεί απ' ευθείας ο λογαριασμός του παγίου (άμεση απόσβεση)

β. Είτε έμμεσα, πιστώνοντας ένα λογαριασμό αντίθετο του παγίου, η πίστωση του οποίου παρακολουθεί τις συσσωρευμένες διαχρονικά αποσβέσεις του συγκεκριμένου στοιχείου (έμμεση απόσβεση)

Αποτέλεσμα της δεύτερης μεθόδου, είναι ο λογαριασμός του παγίου να δείχνει διαρκώς την αρχική του αξία, ενώ οι πιστώσεις του βρίσκονται στον αντίθετο του λογαριασμό «αποσβεσμένα κτήρια» κ.λ.π. Επομένως η τρέχουσα λογιστική αξία του εν λόγω παγίου βρίσκεται αν από το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού του, αφαιρέσουμε το πιστωτικό υπόλοιπο του αντίθετου του.

Έτσι στον Ισολογισμό εμφανίζονται τα πάγια τόσο με την ιστορική αξία κτήσης τους, όσο και οι συσσωρευμένες αποσβέσεις στο σκέλος του Ενεργητικού αφαιρετικά από την πιο πάνω αξία, και τέλος η διαφορά των δύο αυτών ποσών που εκπροσωπεί την τρέχουσα λογιστική (αναπόσβεστη) αξία του παγίου.

Είναι προφανές ότι η δεύτερη μέθοδος παρέχει περισσότερες πληροφορίες για τα πάγια στοιχεία και για τούτο επιβάλλεται και η εφαρμογή της στις περισσότερες περιπτώσεις παγίων.

6. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΣΤΑ ΠΑΓΙΑ

Οι αποσβέσεις, όπως ήδη αναφέρθηκε, υπολογίζονται στο τέλος της χρήσης, ή ενδιάμεσα αν εξάγονται αποτελέσματα βραχύτερων περιόδων (π.χ. εξαμήνου). Εκτός όμως αυτών των περιπτώσεων πρέπει να υπολογισθούν και όταν γίνεται πώληση ενός παγίου. Τότε πρέπει να υπολογισθεί το τμήμα της απόσβεσης από την αρχή της χρήσης μέχρι την ημερομηνία πώλησης, ώστε να προσδιορισθεί η ακριβής λογιστική αξία του παγίου με βάση την οποία θα γίνουν και οι ανάλογες εγγραφές πώλησης του παγίου. Η κλασματική αυτή απόσβεση υπολογίζεται στον πλησιέστερο ακέραιο μήνα/δωδέκατο.

Παράδειγμα:

Εστω ότι ο λογαριασμός «Μηχάνημα Α» έχει χρεωστικό υπόλοιπο 10.000 € και ο αντίθετος του «Αποσβεσμένο Μηχάνημα Α» έχει πιστωτικό υπόλοιπο 4.000 €. Το μηχάνημα πωλείται την 30η Απριλίου αντί 5.800 € μετρητοίς. Δεδομένου ότι ο ετήσιος συντελεστής απόσβεσης είναι 15%, ακολουθούμε τα παρακάτω βήματα:

α. υπολογίζουμε τη μερική απόσβεση του τετραμήνου

$$10.000 \text{ €} \times 15\% \times 4/12 = 500 \text{ €}.$$

β. καταλογίζουμε /εγγράφουμε την απόσβεση

Αποσβέσεις Μηχανημάτων	500
Αποσβεσμένα Μηχανήματα	500

γ. Προσδιορίζουμε την τρέχουσα λογιστική αξία του μηχανήματος Α, μεταφέροντας το πιστωτικό υπόλοιπο του αντίθετου λογαριασμού, στο λογαριασμό του παγίου

Αποσβεσμένα Μηχανήματα	4.500	(4.000 προηγ. πιστ. υπολ.+ 500 τρέχουσα αποσβ.)
Μηχάνημα Α	4.500	

Το μηχάνημα εμφανίζει τώρα χρεωστικό υπόλοιπο, δηλαδή τρέχουσα αξία 5.500 €.

δ. Καταχωρούμε την εγγραφή της πώλησης.

Ταμείο	5.800	
Μηχάνημα Α	5.500	(ποσό με το οποίο μηδενίζεται η αξία του)
Κέρδη από πώληση μηχανήματος	300	

ΓΕΝΙΚΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ

Μηχάνημα Α	
10.000	4.500 (β)
	5.500 (γ)
_____	_____
10.000	10.000

Αποσβ. Μηχαν. Α	
(β) 4.500	4.000
	500 (α)
_____	_____
4.500	4.500

Αποσβ. μηχανημάτων	
(α) 500	

Ταμείο	
(γ) 5.800	

Κέρδη από πώληση μηχαν.	
	300 (γ)

Άσκηση Λυμένη

Στο καθολικό της επιχείρησης Α υπάρχουν , μεταξύ των άλλων, και οι λογαριασμοί (ποσά σε €) :

Μεταφορικά Μέσα	
150.000	

Αποσβεσθ. Μεταφ. Μέσα	
	60.000

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΚΑΘΟΛΙΚΑ

Φορτηγό Χ	
50.000	

Αποσβεσμ. Φορτηγό Χ	
	20.000

Φορτηγό Ψ	
100.000	

Αποσβεσμ. Φορτηγό Ψ	
	40.000

Την 30η Σεπτεμβρίου πωλείται το φορτηγό αυτοκίνητο Χ, αρχικής αξίας 50.000 € και αποσβεσμένο κατά 20.000 € , αντί 27.000 € με τον εξής διακανονισμό: Το 1/3 της αξίας με μετρητά, και το υπόλοιπο με γραμμάτια, ονομαστικής αξίας 19.000 € (1.000 € τόκοι).

Δεδομένου ότι ο ετήσιος συντελεστής απόσβεσης των φορτηγών είναι 20%, ζητούνται οι σχετικές εγγραφές για την πώληση του φορτηγού.

Λύση Άσκησης

Αρχικά υπολογίζουμε τη μερική απόσβεση που αντιστοιχεί στην περίοδο από 01.01 έως 30.09, δεδομένου ότι ο τελευταίος υπολογισμός απόσβεσης στα φορτηγά έγινε την 31.12 της προηγούμενης χρήσης.

Με βάση ότι η ετήσια απόσβεση είναι:

$$\begin{array}{rcll} \text{Αρχική αξία} & \times & \text{X συντελεστή απόσβεσης} & \\ 50.000 \text{ €} & \times & 20\% & = 10.000 \text{ €} \end{array}$$

η αναλογία των εννέα μηνών είναι $10.000 \text{ €} \times 9/12 = 7.500 \text{ €}$.

Στη συνέχεια καταχωρούμε την εγγραφή της απόσβεσης:

Αποσβέσεις Μεταφορικών Μέσων	7.500	
Αποσβεσθ. Μεταφορικά Μέσα		7.500
Φορτηγό X		

Κατόπιν, μεταφέρουμε από τον αντίθετο λογαριασμό τις συσσωρευμένες αποσβέσεις για να βρούμε την τρέχουσα λογιστική αξία του φορτηγού X.

Αποσβεσθ. Μεταφορικά Μέσα	27.500	
Φορτηγό X		
Μεταφορικά Μέσα		27.500

Τέλος διενεργούμε την εγγραφή πώλησης

Ταμείο	9.000	
Γραμμάτια Εισπρακτέα	19.000	
Μεταφορικά Μέσα		22.500
Φορηγό Χ		
Κέρδη από πώληση παγίων		4.500
Τόκοι πιστωτικοί		1.000

Μετά τις πιο πάνω εγγραφές οι λογαριασμοί των Μεταφορικών Μέσων έχουν διαμορφωθεί ως εξής:

ΓΕΝΙΚΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ

Μεταφορικά Μέσα	
150.000	27.500
	27.500

Αποσβεσθ. Μεταφ. Μέσα	
27.500	60.000
	7.500

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΚΑΘΟΛΙΚΑ

Φορηγό Χ	
50.000	27.500
<u> </u>	<u>22.500</u>

Αποσβεσθ. Φορηγό Χ	
27.500	20.000
<u> </u>	<u>7.500</u>

Άσκηση

Έστω ότι ο Ψ σχεδιάζει να αγοράσει μία επιχείρηση λιανικού εμπορίου και υπάρχουν δύο δυνατές επιλογές. Πρόκειται δηλαδή για δύο ομοειδείς ατομικές επιχειρήσεις που έχουν ταυτόσημο αντικείμενο εργασιών, ισοδύναμα ποσά επενδυμένων κεφαλαίων, το δε βασικό τους περιουσιακό στοιχείο είναι τα ακίνητα όπου στεγάζονται, τα οποία ας υποθέσουμε ότι έχουν αναγερθεί πριν τέσσερα χρόνια και έχουν την ίδια αξία. Υποθέτουμε επίσης ότι και οι δύο επιχειρήσεις έχουν την ίδια δανειακή επιβάρυνση.

Εκεί που διαφέρουν, είναι οι διαφορετικές μέθοδοι απόσβεσης που χρησιμοποιούν για το ακίνητό τους. Πιο συγκεκριμένα, τα δύο ακίνητα έχουν αρχική αξία 1.000.000 € το καθένα, ένα εκτιμώμενο ωφέλιμο βίο 20 ετών και μία πιθανή υπολειμματική αξία 300.000 € το καθένα. Η επιχείρηση Α υπολογίζει τις ετήσιες αποσβέσεις της με τη σταθερή μέθοδο, ενώ η Β ακολουθεί τη φθίνουσα.

Στα στοιχεία που μας παρέχονται, μας δίνεται και ο πίνακας των καθαρών κερδών της τελευταίας τετραετίας.

Έτος	Καθαρά κέρδη επιχ/σης Α	Καθαρά κέρδη επιχ/σης Β
1 ^ο	800.000	780.000
2 ^ο	700.000	710.000
3 ^ο	650.000	650.000
4 ^ο	680.000	670.000
ΣΥΝΟΛΟ	2.830.000	2.810.000

Ζητείται η γνώμη σας ως προς ποια επιχείρηση είναι η πιο συμφέρουσα να επιλέξει ο Ψ, δεδομένου ότι παρά το γεγονός ότι η Α εμφανίζει ένα πολύ μικρό προβάδισμα στα συνολικά κέρδη τις τελευταίας τετραετίας, η Β εμφανίζεται με πολύ περισσότερα χρηματικά διαθέσιμα.

III. ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ – ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΕΣ

1. ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ – ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΕΣ

Συχνά οι απαιτήσεις κατά τρίτων που προκύπτουν από τη συναλλακτική δραστηριότητα της επιχείρησης είναι ενσωματωμένες σε τίτλους – αξιόγραφα, οι οποίοι ονομάζονται κατά περίπτωση Γραμμάτια ή Συναλλαγματικές.

Τα Γραμμάτια εις διαταγήν είναι τίτλοι τους οποίους εκδίδει ο οφειλέτης (χρεώστης) και ο ίδιος υπόσχεται να πληρώσει ένα ορισμένο χρηματικό ποσό στον πιστωτή του (δανειστή) σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Τα αξιόγραφα παραδίδονται στον πιστωτή.

Η Συναλλαγματική είναι αξιόγραφο που περιέχει διαταγή πληρωμής του εκδότη της (πιστωτής) προς τον οφειλέτη, ο οποίος αποδέχεται την υποχρέωση αυτή (αποδέκτης). Στη συναλλαγματική είναι δυνατόν να εμφανισθεί και τρίτο πρόσωπο στην περίπτωση κατά την οποία ο εκδότης με την υπογραφή του εξουσιοδοτεί τον οφειλέτη (αποδέκτη) να καταβάλλει το οφειλόμενο ποσό σε τρίτο πρόσωπο.

Τόσο στα γραμμάτια, όσο και στις συναλλαγματικές, είναι δυνατή η εμφάνιση και άλλου προσώπου, του «εγγυητή», ο οποίος δεσμεύεται ότι στην περίπτωση κατά την οποία ο αποδέκτης δεν καταβάλλει το οφειλόμενο ποσό, αναλαμβάνει αυτός την υποχρέωση της πληρωμής.

Στη καθημερινή συναλλακτική πρακτική η συναλλαγματική έχει πλήρως υποκαταστήσει τα γραμμάτια τα οποία πρακτικά δεν χρησιμοποιούνται πλέον. Παρ' όλα αυτά, στην καθημερινή ορολογία χρησιμοποιείται ο ευρύτερος όρος «Γραμμάτια». Ο σχετικός νόμος (5325/1932) ορίζει με λεπτομέρεια τα στοιχεία τα οποία πρέπει να περιλαμβάνει η συναλλαγματική και τα οποία είναι:

- Η ονομασία του τίτλου («συναλλαγματική»)
- Η σαφής εντολή πληρωμής ορισμένου ποσού

- Το όνομα του προσώπου του πληρωτού (αποδέκτης)
- Το όνομα του προσώπου που δικαιούται να εισπράξει το σχετικό ποσό (δικαιούχος)
- Το όνομα του προσώπου που δίνει την εντολή πληρωμής (εκδότης)
- Το ποσό που πρέπει να πληρωθεί (ονομαστική αξία)
- Τον τόπο πληρωμής
- Την ημερομηνία πληρωμής (λήξη)
- Τη χρονολογία και τον τόπο έκδοσης
- Τις υπογραφές του εκδότη και του αποδέκτη

Η οπίσθια όψη του εγγράφου είναι λευκή και στην κορυφή αναγράφει «πρώτη οπισθογράφηση».

Η συναλλαγματική εκτυπωνόταν από το Δημόσιο και έφερε έντυπη χαρτοσήμανση (5% + 20% εισφορά ΟΓΑ επί του χαρτοσήμου). Με την κατάργηση όμως της χαρτοσήμανσης, το Δημόσιο έπαψε να εκδίδει «σώματα» συναλλαγματικών, οι οποίες πλέον τυπώνονται από τρίτους ή τράπεζες, σύμφωνα πάντα με το προβλεπόμενο τυπικό περιεχόμενό τους.

2. ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ

Οι απαιτήσεις της επιχείρησης με τη μορφή των συναλλαγματικών που βρίσκονται στην κατοχή της (στο χαρτοφυλάκιο της) παρακολουθούνται με ιδιαίτερο λογαριασμό του Κυκλοφορούντος (συνήθως) Ενεργητικού «Γραμμάτια Εισπρακτέα». Οι αντίστοιχες υποχρεώσεις της λογιστικοποιούνται στο Λογαριασμό «Γραμμάτια Πληρωτέα» του Παθητικού στην υποομάδα των Βραχυπρόθεσμων (συνήθως) Υποχρεώσεων.

Η εισαγωγή ενός γραμματίου στην επιχείρηση (δηλαδή η έκδοση μίας συναλλαγματικής) δεν γίνεται πάντα έναντι αντιπαροχής ίσης αξίας προς την ονομαστική αξία του τίτλου.

Αυτό είναι φανερό ότι οφείλεται στον ετεροχρονισμό μεταξύ της συναλλαγής και της εξόφλησης της σχετικής υποχρέωσης, παρά το γεγονός ότι στις συνήθεις εμπορικές πράξεις η σχετική πίστωση είναι βραχυχρόνια για διάστημα 3-6 μηνών.

Παράδειγμα:

Εστω ότι η επιχείρηση Α επώλησε στον Χ εμπορεύματα αξίας 1.000 €. Ο διακανονισμός έγινε με αποδοχή από τον Χ συναλλαγματικής τριμήνου λήξης, έκδοσης της Α, ονομαστικής αξίας 1.010 €. Τα 10 € αποτελούν τόκους τους οποίους επιβαρύνεται ο οφειλέτης. Οι σχετικές εγγραφές στα βιβλία των Α και Χ (με την υπόθεση ότι οι τόκοι δεν ενσωματώνονται στο κόστος ή στα λοιπά έξοδα των πωλήσεων):

Εγγραφή Α:

Γραμμάτια Εισπρακτέα	1.010	
Πωλήσεις		1.000
Τόκοι πιστωτικοί Γραμματίων Εισπρακτέων		10

Εγγραφή Χ

Αγορές	1.000	
Τόκοι χρεωστικοί Γραμματίων Πληρωτέων	10	
Γραμμάτια Πληρωτέα		1.010

Τα γραμμάτια παρακολουθούνται στους οικείους λογαριασμούς στην ονομαστική τους αξία. Αυτό σημαίνει ότι ο λογαριασμός «Γραμμάτια Εισπρακτέα » θα χρεώνεται με την ονομαστική αξία κάθε τίτλου που εκδίδεται από την επιχείρηση και θα πιστώνεται με

την ονομαστική αξία των εξοφλούμενων γραμματίων. Το αντίστροφο ισχύει για το λογαριασμό «Γραμμάτια Πληρωτέα».

Στις περιπτώσεις αυτές όπου για κάθε πιστωτική κίνηση του λογαριασμού απαιτείται να προϋπάρχει μία αντίστοιχη και ισόποση χρέωση (και το αντίστροφο για τον αντίστοιχο λογαριασμό του Παθητικού) οι λογαριασμοί ονομάζονται «αντικρυζομένων χρεοπιστώσεων».

Επομένως σε περίπτωση τμηματικής καταβολής δεν πιστώνεται απ' ευθείας ο λογαριασμός των γραμματίων, αλλά ένας άλλος προσωρινός μέχρι να συμπληρωθεί το συνολικό ποσό της ονομαστικής αξίας του γραμματίου, το οποίο τότε και μόνον, φέρεται σε πίστωση του λογαριασμού.

3. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ

Με δεδομένο ότι η ονομαστική αξία του τίτλου της συναλλαγματικής αναφέρεται σε μελλοντική ημερομηνία (λήξη) και πέραν του γεγονότος ότι συνήθως στην ονομαστική αξία των γραμμάτων περιέχονται και οι τόκοι της βραχυχρόνιας πίστωσης, προκύπτει ένα πρόβλημα απεικόνισης της πραγματικής τους αξίας κατά την ημερομηνία σύνταξης του Ισολογισμού.

Στην περίπτωση αυτή, κατά την απογραφή υπολογίζουμε τους **μη δεδουλευμένους τόκους** κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού και κατά το ποσό αυτό μειώνουμε το έσοδο των τόκων και την αξία των γραμματίων. Η πρώτη μείωση γίνεται με άμεση χρέωση του αντίστοιχου εσόδου, ενώ η μείωση των γραμματίων γίνεται όχι με απ' ευθείας πίστωση του λογαριασμού των γραμματίων, καθ' όσον δεν είναι δυνατή η μερική αλλοίωση της ονομαστικής αξίας του τίτλου, αλλά ενός αντίθετου λογαριασμού «Τόκοι μη δεδουλευμένοι γραμματίων εισπρακτέων», ο οποίος έχει πιστωτικό υπόλοιπο

και λειτουργεί διορθωτικά σε σχέση με τον λογαριασμό «Γραμμάτια Εισπρακτέα», απεικονιζόμενος αφαιρετικά στην αντίστοιχη θέση του Ενεργητικού.

Αν, λοιπόν στο προηγούμενο παράδειγμα διαπιστωθεί ότι στο τέλος της χρήσης έχουν δεδουλευτεί τα 4 € από τα 10 € των τόκων, τότε θα γίνουν οι ακόλουθες εγγραφές τακτοποίησης για το μη δεδουλευμένο μέρος (6 €).

Α:

Τόκοι πιστωτικοί Γραμματίων Εισπρακτέων	6	
Τόκοι μη δεδουλευμένοι Γραμματίων Εισπρακτέων		6

Αντίστοιχα, θα πρέπει ο Χ να τακτοποιήσει το λογαριασμό του Παθητικού.

Χ:

Τόκοι μη δεδουλευμένοι Γραμματίων Πληρωτέων	6	
Τόκοι χρεωστικοί Γραμματίων Πληρωτέων		6

Με την έναρξη της νέας χρήσης οι λογαριασμοί των μη δεδουλευμένων τόκων θα πρέπει να αντιλογισθούν και να μεταφερθούν στους οικείους λογαριασμούς εσόδων (τόκοι πιστωτικοί) και εξόδων (τόκοι χρεωστικοί), είτε τμηματικά μέχρι την ημερομηνία λήξης της συναλλαγματικής, είτε συνολικά στη λήξη της.

4. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ

Όπως ήδη αναφέρθηκε, οι συναλλαγματικές διευκολύνουν ιδιαίτερα τις οικονομικές συναλλαγές, διότι εκτός από την παρεχόμενη πίστη είναι δυνατόν να μεταβιβασθούν, να προεξοφληθούν, να δοθούν ως εγγύηση κ.λ.π.

Κάθε μία από τις εναλλακτικές αυτές δυνατότητες χρησιμοποίησης των γραμματίων έχει και τις ειδικές απαιτήσεις λογιστικής αντιμετώπισης. Στη συνέχεια αναπτύσσονται συνοπτικά οι σπουδαιότερες από αυτές:

A. Συναλλαγματικές στο χαρτοφυλάκιο.

Τα γραμμάτια αυτά μετά την εισαγωγή τους στην επιχείρηση παραμένουν στο χαρτοφυλάκιο αυξάνοντας τις απαιτήσεις της μέχρι την εξόφλησή τους. Οι σχετικές ενδεικτικές εγγραφές είναι:

- Κατά την έκδοση της συναλλαγματικής

Γραμμάτια εισπρακτέα	1.000	
Πωλήσεις		1.000

Στην περίπτωση αυτή λογίζεται και ενσωματώνεται στην ονομαστική αξία του τίτλου συνήθως και ο τόκος, δηλαδή η επιβάρυνση του οφειλέτη, πέραν της τιμολογιακής αξίας της πώλησης, λόγω της παρεχόμενης χρονικής πίστωσης. Η λογιστική εγγραφή τότε γίνεται:

Γραμμάτια εισπρακτέα	1.050	
Πωλήσεις		1.000
Τόκοι		50

Αντί του λογαριασμού «Πωλήσεις» είναι δυνατόν η αύξηση του κυκλοφορούντος να συνοδεύεται από ελάττωση άλλης απαίτησης υπό άλλη μορφή. Για παράδειγμα, είναι δυνατόν ένας πελάτης της επιχείρησης έναντι του χρέους να αποδεχθεί συναλλαγματικές έκδοσης της επιχείρησης ή να μεταβιβάσει γραμμάτια δικών του

πελατών. Στη περίπτωση αυτή, αντί για τις «Πωλήσεις», θα πιστωθεί ο λογαριασμός «Πελάτες».

- Κατά την εξόφληση και την είσπραξη στη λήξη της συναλλαγματικής:

Ταμείο	1.050	
Γραμμάτια Εισπρακτέα		1.050

B. Αποστολή συναλλαγματικών προς είσπραξη

Συχνά οι επιχειρήσεις για λόγους πρακτικούς και διευκόλυνσης αναθέτουν σε τρίτους, συνήθως σε Τράπεζες, την επιμέλεια της είσπραξης των γραμματίων της πελατείας τους έναντι κάποιας σχετικής αμοιβής (προμήθεια). Για να γίνει αυτό η επιχείρηση στέλνει τα γραμμάτια στην Τράπεζα. Κατά την αποστολή τους και προκειμένου η επιχείρηση να παρακολουθήσει το περιουσιακό αυτό στοιχείο χωριστά από τα γραμμάτια του χαρτοφυλακίου της, θα κάνει την εγγραφή:

Γραμμάτια στις Τράπεζες προς είσπραξη	1.000	
Γραμμάτια Εισπρακτέα		1.000

Όταν η Τράπεζα εισπράξει τα χρήματα, θα πιστώσει το λογαριασμό της επιχείρησης χρεώνοντας τον ταυτόχρονα με τα ποσά των σχετικών λογαριασμών εξόδων, προμήθειας κ.λ.π.

Π.χ. Αν το γραμμάτιο των 1.000 € εισπράχθηκε κανονικά από την Τράπεζα κατά τη λήξη του και η Τράπεζα κράτησε για τα έξοδα της 50 € και πίστωσε με το υπόλοιπο το λογαριασμό όψεως της επιχείρησης, τότε η επιχείρηση θα διενεργήσει την ακόλουθη εγγραφή:

Καταθέσεις Όψεως	950	
Έξοδα και Προμήθειες Είσπραξης Γραμματίων	50	
Γραμμάτια στις Τράπεζες για είσπραξη		1.000

Η Τράπεζα (ή η επιχείρηση) η οποία εισπράττει γραμμάτια για λογαριασμό άλλου, θα παρακολουθεί λογιστικά τα σχετικά μεγέθη με λογαριασμούς Τάξεως, όπως θα αναπτυχθεί σε ιδιαίτερο κεφάλαιο.

Σε περίπτωση που το γραμμάτιο δεν πληρωθεί κανονικά στη λήξη του, η Τράπεζα κατόπιν εντολής του πελάτη της ή το επιστρέφει σε αυτή (ανέξοδος επιστροφή) ή προβαίνει σε διαμαρτύρησή του.

Γ. Ανανέωση συναλλαγματικής

Μερικές φορές ο οφειλέτης (αποδέκτης) της συναλλαγματικής δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί στην υποχρέωσή του κατά τη λήξη της, αλλά θα έχει αυτή τη δυνατότητα σε μεταγενέστερο χρόνο. Η μη πληρωμή, όμως, συνεπάγεται τη διαμαρτύρηση της συναλλαγματικής και δημιουργεί στον οφειλέτη μία σειρά από δυσμενείς επιπτώσεις, όπως είναι ο χαρακτηρισμός του ως «κακοπληρωτή», η καταχώριση του ονόματός του σε καταστάσεις «δυσμενών στοιχείων» (σύστημα ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ), η χειροτέρευση της δανειοληπτικής του ικανότητας κ.λ.π.

Ο οφειλέτης λοιπόν, θα επιδιώξει να επιτύχει συμφωνία με τον εκδότη της συναλλαγματικής με στόχο να μετατοπίσει χρονικά το χρέος του. Από την άλλη πλευρά η επιχείρηση, ή όποιος έχει την απαίτηση, ενδιαφέρεται βασικά για την είσπραξή της και προσπαθεί να αποφύγει την προσφυγή σε δικαστικές διαδικασίες. Αν λοιπόν έχει εμπιστοσύνη στην καλή πίστη και στις δυνατότητες αποπληρωμής του οφειλέτη, τότε συναινεί και δέχεται να γίνει μετατόπιση του χρόνου είσπραξης της απαίτησης.

Είναι, βέβαια, λογικό η αξία της απαίτησης να μεταβληθεί, διότι επιμηκύνεται ο χρόνος είσπραξης, αυξανόμενη με το ποσό των επιπλέον σχετικών τόκων.

Επειδή όμως δεν είναι δυνατή η μεταβολή της ονομαστικής αξίας της συναλλαγματικής επί του σώματος του ίδιου τίτλου, ούτε η μεταβολή της λήξης της, γίνεται ανανέωση, δηλαδή αντικατάστασή της με μία καινούρια συναλλαγματική η οποία φέρει τη νέα ονομαστική αξία και τη νέα ημερομηνία λήξης. Η πράξη αυτή λογιστικά αποτυπώνεται ως εξής:

Έστω ότι ο χρεώστης – αποδέκτης X συναλλαγματικής ονομαστικής αξίας 1.000 € συμφωνεί με την επιχείρηση πιστωτή – εκδότη A να ανανεώσει το χρέος του με νέο γραμμάτιο ποσού 1.030 € το οποίο θα λήγει δύο μήνες μετά τη λήξη του πρώτου γραμματίου. Στην περίπτωση αυτή, στο χαρτοφυλάκιο της A εισέρχεται το γραμμάτιο των 1.030 €, ενώ συγχρόνως παραδίνεται στο X το γραμμάτιο των 1.000 €. Η σχετική εγγραφή στα βιβλία της A θα είναι:

Γραμμάτια Εισπρακτέα	1.030	
Γραμμάτια Εισπρακτέα		1.000
Τόκοι πιστωτικοί Γραμματίων Εισπρακτέων		30

Και στα βιβλία του X

Γραμμάτια Πληρωτέα	1.000	
Τόκοι χρεωστικοί Γραμματίων Πληρωτέων	30	
Γραμμάτια πληρωτέα		1.030

Δ. Μεταβίβαση συναλλαγματικής

Το δικαίωμα – απαίτηση που βρίσκεται ενσωματωμένο στο αξιόγραφο της συναλλαγματικής είναι δυνατόν να μεταβιβασθεί από τον αρχικό δικαιούχο (εκδότη) σε άλλο πρόσωπο φυσικό ή νομικό. Η μεταβίβαση επιτυγχάνεται με την θέση της υπογραφής (και σφραγίδας) του εκδότη στο άνω μέρος της οπίσθιας λευκής όψης του τίτλου. Με την **οπισθογράφιση** ο εκδότης δίδει ταυτόχρονα εντολή στον αποδέκτη να πληρώσει την οφειλή του όχι πλέον σε αυτόν, αλλά σε εκείνον εις διαταγή του οποίου γίνεται η οπισθογράφιση. Ο νέος δικαιούχος με τη σειρά του έχει το δικαίωμα να μεταβιβάσει το δικαίωμα που απέκτησε σε άλλο πρόσωπο κ.λ.π.

Αν η οπισθογράφιση δεν αναφέρει το όνομα του νέου δικαιούχου, τότε ως δικαιούχος θεωρείται ο κομιστής της συναλλαγματικής. Από τα παραπάνω προκύπτει μία αλληλουχία ενοχικών σχέσεων με βάση την οποία ο τελευταίος δικαιούχος έχει το δικαίωμα, σε περίπτωση που ο αρχικός οφειλέτης (αποδέκτης) δεν ικανοποιήσει την υποχρέωσή του να στραφεί και να απαιτήσει την πληρωμή της συναλλαγματικής από οποιονδήποτε από τους διαδοχικούς οφειλέτες που αναφέρονται στην πίσω όψη των οπισθογραφήσεων, περιλαμβανομένου φυσικά και του εκδότη. Είναι φυσικό ότι το δικαίωμα κατά των οπισθογράφων το έχει κάποιος μόνον για όσους αναφέρονται πριν από αυτόν.

Για τη λογιστική παρακολούθηση των μεταβιβαζόμενων συναλλαγματικών έχουμε δύο εναλλακτικούς τρόπους:

α. κατά τη μεταβίβαση μειώνεται με απ' ευθείας πίστωση (άμεση μέθοδος) ο λογαριασμός των γραμματίων ειπρακτέων.

Π.χ. έστω ότι η επιχείρηση Α αγοράζει από τον Χ εμπορεύματα αξίας 10.000 € με τον εξής διακανονισμό: Μετρητά 5.000 € και για το υπόλοιπο ποσό οπισθογράφει σε διαταγή του Χ γραμμάτια αποδοχής πελατών της.

Η εγγραφή της Α θα είναι:

Αγορές	10.000	
Ταμείο		5.000
Γραμμάτια Εισπρακτέα		5.000

Ο λογαριασμός «Γραμμάτια Εισπρακτέα» απεικονίζει την αξία των γραμματίων τα οποία παραμένουν στο χαρτοφυλάκιο της επιχείρησης.

β. παρατηρήσαμε, όμως, ότι με τη μεταβίβαση των γραμματίων δεν παραχωρούμε μόνο ένα δικαίωμα, αλλά ταυτόχρονα και μία πιθανή ή ενδεχόμενη υποχρέωση προς τον νέο δικαιούχο στην περίπτωση που ο πελάτης μας δεν εξοφλήσει έγκαιρα την οφειλή του. Είναι λοιπόν επιθυμητό να παρακολουθούμε και λογιστικά σε ιδιαίτερο λογαριασμό τα μεταβιβασμένα γραμμάτια.

Αυτό είναι δυνατό όταν αντί να πιστώσουμε απ' ευθείας τα γραμμάτια εισπρακτέα, πιστώσουμε ένα λογαριασμό «Μεταβιβασμένα γραμμάτια εισπρακτέα».

Στην περίπτωση αυτή (έμμεση μέθοδο) ο λογαριασμός «Γραμμάτια εισπρακτέα» δεν μεταβάλλεται, ο δε πιστωτικός λογαριασμός «Μεταβιβασμένα γραμμάτια εισπρακτέα» λειτουργεί ως αντίθετός του, οπότε η συνολική αξία των γραμματίων του χαρτοφυλακίου θα βρίσκεται όταν συνυπολογίζονται οι δύο αυτοί λογαριασμοί.

Στο προηγούμενο παράδειγμα, η εγγραφή του Α θα είναι:

Αγορές	10.000	
Ταμείο		5.000
Μεταβιβασμένα Γραμμάτια Εισπρακτέα		5.000

Μετά την παρέλευση εύλογου χρονικού διαστήματος από τη λήξη της μεταβιβασμένης συναλλαγματικής μεταφέρουμε (αντιλογίζουμε) το ποσό της από το λογαριασμό των «Μεταβιβασμένων Γραμματίων» στην πίστωση των «Γραμματίων εισπρακτέων».

Μεταβιβασμένα Γραμμάτια Εισπρακτέα	5.000	
Γραμμάτια εισπρακτέα		5.000

Με τον έμμεσο τρόπο είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε σε κάθε στιγμή το ύψος των μεταβιβασμένων συναλλαγματικών που «εκκρεμούν» και είναι δυνατόν από αυτές να προκύψει κάποια υποχρέωση για την επιχείρηση.

Ε. Προεξόφληση συναλλαγματικής

Μία άλλη σημαντική δυνατότητα που δίδεται στους δικαιούχους – κομιστές των συναλλαγματικών είναι η ρευστοποίηση του δικαιώματος τους πριν τη λήξη του, με εκχώρηση («πώληση») του δικαιώματος αυτού στα πιστωτικά ιδρύματα (Τράπεζες) που «αγοράζουν» τα σχετικά δικαιώματα. Είναι αυτονόητο ότι η προεξόφληση δεν γίνεται στην ονομαστική αξία του αξιογράφου, αλλά στην παρούσα του αξία η οποία βρίσκεται αφού υπολογισθεί και αφαιρεθεί ο τόκος (προεξόφλημα) που αναλογεί για το διάστημα από τη στιγμή της προεξόφλησης ως τη λήξη του γραμματίου και ο οποίος υπολογίζεται με βάση το ισχύον εκάστοτε τιμολόγιο του πιστωτικού ιδρύματος.

Με τον τρόπο αυτό οι επιχειρήσεις βελτιώνουν τη ρευστότητά τους. Και στην περίπτωση αυτή η επιχείρηση μεταβιβάζει την απαίτησή της στην Τράπεζα, εάν όμως ο οφειλέτης δεν εκπληρώσει την υποχρέωσή του προς την Τράπεζα, τότε η επιχείρηση η οποία προεξόφλησε τη συγκεκριμένη συναλλαγματική είναι υποχρεωμένη να πληρώσει στην Τράπεζα το ονομαστικό ποσό και στη συνέχεια να στραφεί κατά του οφειλέτη.

Δεδομένου του πιθανού κινδύνου της μη εξόφλησης και της πιθανής υποχρέωσης της επιχείρησης προς την Τράπεζα, η ορθότερη λογιστική αντιμετώπιση είναι αυτή στην οποία δεν πιστώνεται απ' ευθείας ο λογαριασμός των γραμματίων εισπρακτέων, αλλά ένας αντίθετος λογαριασμός «Γραμμάτια προεξοφλημένα».

Π.χ. έστω ότι η επιχείρηση Α φέρνει στην Τράπεζα Χ γραμμάτια εισπρακτέα προς προεξόφληση συνολικής ονομαστικής αξίας 200.000 €. Η Τράπεζα μετά από μία σειρά ελεγκτικές διαδικασίες προεξοφλεί τα γραμμάτια πιστώνοντας το λογαριασμό όψεως της Α με ποσό 185.000 €. Οι εγγραφές στα βιβλία της Α θα είναι:

Καταθέσεις Όψεως/ Τράπεζα Χ	185.000	
Τόκοι Χρεωστικοί/ προεξόφλημα	15.000	
Γραμμάτια προεξοφλημένα		200.000

Όταν η επιχείρηση ειδοποιηθεί ότι τα γραμμάτια εξοφλήθηκαν κανονικά κατά τη λήξη τους στην Τράπεζα, τότε θα γίνει η εγγραφή:

Γραμμάτια προεξοφλημένα	200.000	
Γραμμάτια Εισπρακτέα		200.000

Στ. Διαμαρτύρηση συναλλαγματικής

Τα γραμμάτια εισπρακτέα, ανεξάρτητα αν βρίσκονται στο χαρτοφυλάκιο ή έχουν μεταβιβασθεί, προεξοφληθεί κ.λ.π., κατά τη λήξη τους ή εισπράττονται κανονικά από τον δικαιούχο, ή ο οφειλέτης δεν εξοφλεί την υποχρέωσή του. Στη δεύτερη περίπτωση η μη πληρωμή βεβαιώνεται με τη σύνταξη διαμαρτυρικού το οποίο αποτελεί δημόσιο έγγραφο και συντάσσεται από συμβολαιογράφο. Για τη σύνταξη του διαμαρτυρικού καταβάλλονται έξοδα διαμαρτυρήσεως τα οποία βαρύνουν τον οφειλέτη ο οποίος οφείλει να τα πληρώσει μαζί με το ποσό του γραμματίου.

Μία συναλλαγματική σε καθυστέρηση ή που έχει διαμαρτυρηθεί πρέπει λογιστικά να διαχωρισθεί από τα υπόλοιπα γραμμάτια και να παρακολουθείται χωριστά μέχρι την οριστική τακτοποίησή της, δεδομένου ότι έχει μεταβληθεί (αυξηθεί) ο βαθμός κινδύνου ρευστοποίησης του περιουσιακού αυτού στοιχείου.

Π.χ.

α. αν το γραμμάτιο 5.000 € βρισκόταν στο χαρτοφυλάκιο της επιχείρησης Α και δεν εξοφληθεί και η επιχείρηση το διαμαρτύρησε πληρώνοντας 100 € διαμαρτυρικά, η εγγραφή θα είναι:

Γραμμάτια διαμαρτυρημένα	5.100
Γραμμάτια εισπρακτέα	5.000
Ταμείο	100

Παρατηρούμε ότι στην περίπτωση της διαμαρτύρησης μεταβάλλεται η ονομαστική αξία και δημιουργείται ένα νέο είδος απαίτησης με τη μορφή γραμματίου (σε καθυστέρηση ή διαμαρτυρημένου).

β. Στην περίπτωση που το γραμμάτιο των 5.000 € είχε προεξοφληθεί στην Τράπεζα Χ, η οποία, επειδή δεν εισέπραξε το σχετικό ποσό, διαμαρτύρησε το γραμμάτιο και χρέωσε το λογαριασμό της επιχείρησης χρεώνοντας επί πλέον και τα 100 € διαμαρτυρικά.

Η επιχείρηση θα κάνει τις ακόλουθες εγγραφές:

Γραμμάτια διαμαρτυρημένα	5.100	
Καταθέσεις όψεως / Τράπεζα Χ		5.100

Και θα αντιλογήσει τους ανάλογους λογαριασμούς γραμματίων

Γραμμάτια προεξοφλημένα	5.000	
Γραμμάτια εισπρακτέα		5.000

Z. Ενεχυρίαση συναλλαγματικής

Συχνά, προκειμένου η επιχείρηση να δανειοδοτηθεί ενεχυριάζει στο δανειστή της (Τράπεζα) γραμμάτια πελατών της ως εγγύηση για το δάνειο.

Τα ενεχυριασμένα γραμμάτια, τότε, παρακολουθούνται σε ιδιαίτερο λογαριασμό. Στην περίπτωση αυτή, η σχετική εγγραφή θα είναι:

Γραμμάτια ενεχυριασμένα	10.000	
Γραμμάτια εισπρακτέα		10.000

Όταν τακτοποιηθεί η οφειλή και επιστραφούν στην επιχείρηση τα ενεχυριασμένα γραμμάτια, τότε θα γίνει αντιλογισμός της παραπάνω εγγραφής.

Άσκηση λυμένη

Ο λογαριασμός «Γραμμάτια Εισπρακτέα» της επιχείρησης «Ζ» εμφανίζεται ως εξής (ποσά σε €):

Γραμμάτια Εισπρακτέα	
3.000	
2.000	
6.000	
7.000	
5.000	
4.000	

Στη συνέχεια διενεργούνται οι παρακάτω πράξεις:

1. Το γραμμάτιο των 3.000 € υπογραφής του Α, κατά τη λήξη του εισπράττεται.
2. Το γραμμάτιο των 5.000 €, υπογραφής του Ε, προεξοφλείται από την Εθνική Τράπεζα για 4.800 € με πίστωση του λογαριασμού της «Ζ» που τηρείται στην Τράπεζα.
3. Το γραμμάτιο των 2.000 €, υπογραφής του Κ, κατά τη λήξη του ανανεώνεται με άλλο γραμμάτιο ονομαστικής αξίας 2.200 €.
4. Το γραμμάτιο των 4.000 €, υπογραφής του Δ, δεν εισπράχθηκε. Καταβλήθηκαν δε για έξοδα διαμαρτυρήσεως 100 €.
5. Το γραμμάτιο των 6.000 €, υπογραφής του Β, προεξοφλήθηκε από την Τράπεζα Πειραιώς αντί 5.700 € και το ποσό κατατέθηκε σε λογαριασμό όψεως που τηρείται σε αυτήν.
6. Το προεξοφλημένο στην Τράπεζα Πειραιώς γραμμάτιο των 6.000 € του οφειλέτη Β, κατά τη λήξη του δεν εισπράχθηκε. Η Τράπεζα το επιστρέφει και χρεώνει την επιχείρηση με έξοδα διαμαρτυρήσεως 100 €.
7. Ο οφειλέτης του γραμματίου των 7.000 € ανανεώνει την υποχρέωσή του με ένα νέο γραμμάτιο ποσού 7.300 € (300 € τόκοι).
8. Το προεξοφλημένο στην Εθνική γραμμάτιο των 5.000 € του οφειλέτη Ε, εισπράττεται κατά τη λήξη του.

Λύση Άσκησης

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ		ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
1.	Ταμείο	3.000	
	Γραμμ. Εισπρακτέα		3.000
2.	Καταθέσεις Όψεως	4.800	
	Τόκοι Χρεωστικοί	200	
	Γραμμ. Προεξοφλημένα		5.000
3.	Γραμμ. Εισπρακτέα	2.200	
	Γραμμ. Εισπρακτέα		2.000
	Τόκοι Πιστωτικοί		200
4.	Γραμμ. Διαμαρτυρημένα	4.100	
	Γραμμ. Εισπρακτέα		4.000
	Ταμείο		100
5.	Καταθέσεις Όψεως	5.700	
	Τόκοι Χρεωστικοί	300	
	Γραμμ. Προεξοφλημένα		6.000
6α.	Γραμμ. Διαμαρτυρημένα	6.100	
	Καταθέσεις Όψεως		6.100

6β.	Γραμ. Προεξοφλημένα	6.000	
	Γραμ. Εισπρακτέα		6.000
7.	Γραμ. Εισπρακτέα	7.300	
	Γραμ. Εισπρακτέα		7.000
	Τόκοι Πιστωτικοί		300
8.	Γραμ. Προεξοφλημένα	5.000	
	Γραμ. Εισπρακτέα		5.000

ΓΕΝΙΚΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ

Γραμμάτια εισπρακτέα		
	3.000	3.000 (1)
	2.000	2.000 (3)
	6.000	4.000 (4)
	7.000	6.000 (6β)
	5.000	7.000 (7)
	4.000	5.000 (8)
(3)	2.200	
(7)	7.300	

Γραμμάτια προεξοφληθέντα			
(6β)	6.000	5.000	(2)
(8)	5.000	6.000	(5)

Γραμμάτια διαμαρτυρημένα		
(4)	4.100	
(6α)	6.100	

Ταμείο			
(1)	3.000	100	(4)

Καταθέσεις όψεως			
(2)	4.800	6.100	(6α)
(5)	5.700		

Τόκοι χρεωστικοί		
(2)	200	
(5)	300	

Τόκοι πιστωτικοί		
	200	(2)
	300	(7)

Άσκηση

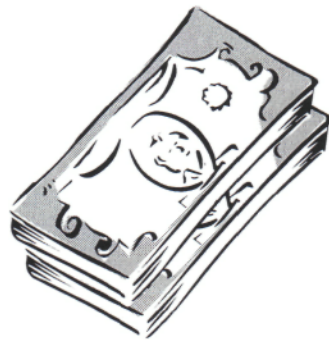
Στο καθολικό της επιχείρησης Α βρίσκονται, εκτός των άλλων, και οι ακόλουθοι λογαριασμοί, με τις αντίστοιχες συνολικές, μέχρι σήμερα, κινήσεις:

	ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
Γραμμάτια εισπρακτέα	50.000	20.000
Γραμμάτια προεξοφλημένα	-	8.000
Γραμμάτια πληρωτέα	10.000	30.000
Τόκοι χρεωστικοί	5.000	-
Τόκοι πιστωτικοί	-	4.000
Ταμείο	40.000	15.000
Καταθέσεις όψεως	25.000	10.000

Στη συνέχεια διενεργήθηκαν οι ακόλουθες πράξεις:

1. Η Εμπορική Τράπεζα μας ειδοποιεί ότι το προεξοφλημένο γραμμάτιο ονομαστικής αξίας 3.000 € εισπράχθηκε κανονικά στη λήξη του.
2. Ο πελάτης Κ ανανεώνει συναλλαγματική αποδοχής του ονομαστικής αξίας 5.000 € με άλλη τρίμηνης λήξης ποσού 5.300 € (300 € τόκοι).
3. Γραμμάτιο εισπρακτέο ποσού 4.000 € δεν εισπράχθηκε κατά τη λήξη του και καταβλήθηκαν 200 € για έξοδα διαμαρτύρησης.
4. Εξοφλήθηκε μετρητοίς γραμμάτιο πληρωτέο ποσού 1.500 €.
5. Προεξοφλήθηκε στην Εμπορική Τράπεζα γραμμάτιο ποσού 8.000 € έναντι 7.700 €. Με το σχετικό ποσό πιστώνεται στην Τράπεζα ο λογαριασμός της Επιχείρησης.
6. Προεξοφλημένο γραμμάτιο ποσού 5.000 € δεν εισπράττεται στη λήξη του και η Τράπεζα, αφού το διαμαρτύρησε, το επιστρέφει στην επιχείρηση. Συγχρόνως χρεώνει το λογαριασμό όψεως με το σχετικό ποσό και 150 € έξοδα διαμαρτύρησης.

IV. ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ

1. ΓΕΝΙΚΑ – ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΣΗ

Στη σύγχρονη οικονομική ζωή το φαινόμενο των διεθνών συναλλαγών παίρνει όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις. Η απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου καθώς και των αγορών χρήματος και κεφαλαίων μαζί με τις τεχνολογικές εξελίξεις στις επικοινωνίες, τις συγκοινωνίες και τις μεταφορές δημιουργούν το φαινόμενο της «παγκοσμιοποίησης».

Ένα μεγάλο πλήθος οικονομικών σχέσεων μεταξύ οικονομικών μονάδων διαφορετικής εθνικότητας δημιουργεί ένα πλέγμα συναλλαγών οι οποίες αναγκαστικά θα εκφραστούν σε διαφορετικό νόμισμα από το αντίστοιχο εθνικό νόμισμα της μίας ή και των δύο, ή περισσότερων επιχειρήσεων που εμπλέκονται στην υπερεθνική αυτή συναλλαγή.

Το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων, των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων, μίας οικονομικής μονάδας που εκφράζονται σε ξένα νομίσματα καθώς και τα διαθέσιμα τα οποία διαθέτει σε ξένα νομίσματα συνιστούν το «**συνάλλαγμα**» της μονάδας αυτής.

Είναι λογικό να υποθέσουμε ότι από λογιστική άποψη οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα αντιμετωπίζονται ακριβώς όπως και οι αντίστοιχες που γίνονται στο εθνικό νόμισμα και υπόκεινται στις ίδιες αρχές και στους ίδιους κανόνες.

Παράλληλα, όμως, οι επιχειρήσεις που δρουν μέσα σε μία συγκεκριμένη εθνική επικράτεια είναι υποχρεωμένες να εκφράζουν τα οικονομικά τους μεγέθη σε ενιαίο νόμισμα, δηλαδή για τις χώρες της Ευροζώνης σε Ευρώ. Επομένως είναι απαραίτητο κάθε συναλλαγή που εμπλέκει ξένο νόμισμα να «μεταφράζεται» σε EUR. Συγχρόνως, η επιχείρηση επιθυμεί να έχει λογιστική πληροφόρηση και για τα αντίστοιχα ξένα νομίσματα (πόσα Δολάρια οφείλει, πόσα Γιέν της οφείλουν, κ.ο.κ.).

Αυτή η ανάγκη για παράλληλη λογιστική ενημερότητα τόσο σε € όσο και στα ξένα νομίσματα στα οποία υφίστανται συμβατικά είτε οι υποχρεώσεις είτε οι απαιτήσεις, αλλά και το γεγονός ότι η μετατροπή των ξένων νομισμάτων σε € γίνεται με συνεχώς μεταβαλλόμενες ισοτιμίες, απαιτούν μία ιδιαίτερη λογιστική αντιμετώπιση.

Η συνεχής μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας, μεταξύ των ξένων νομισμάτων, δηλαδή της αντιστοιχίας μίας μονάδας ενός εθνικού νομίσματος προς τα ξένα, είναι μία καθημερινή πραγματικότητα και απεικονίζεται στα ειδικά δελτία τιμών συναλλάγματος των διαφόρων τραπεζών, χρηματιστηρίων κ.λ.π. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι συναλλαγματικές ισοτιμίες εμφανίζονται με την ποσότητα του ξένου νομίσματος που αντιστοιχεί σε 1 €. (Π.χ. 1 € = 137 JPY, 1 € = 1,6 CAD, κ.λ.π.). Η διαρκής μεταβολή των συναλλαγματικών ισοτιμιών οφείλεται στη συνδυαστική επίδραση διαφόρων παραγόντων, όπως η σχέση της αγοραστικής δύναμης των νομισμάτων, τα επίπεδα πληθωρισμού στις δύο χώρες, η προσφορά και ζήτηση στις διεθνείς χρηματαγορές του συγκεκριμένου νομίσματος, του εμπορικού ισοζυγίου κάθε χώρας, καθώς και του δείκτη απόδοσης των επενδύσεων στις χρηματαγορές της συγκεκριμένης χώρας.

Η μεταβολή της ισοτιμίας των νομισμάτων επηρεάζει άμεσα τα λογιστικά μεγέθη. Για παράδειγμα, μία υποχρέωση 1.000 USD σε ένα προμηθευτή του εξωτερικού εμφανίζεται κατά τη δημιουργία της με 833,3 EUR (με βάση την ισοτιμία 1 EUR = 1,2 USD, έχουμε $1.000 \text{ USD} : 1,2 = 833,3 \text{ EUR}$). Μετά από μία περίοδο δύο μηνών, όταν πρέπει να εξοφληθεί το χρέος, και θεωρώντας ότι η ισοτιμία είναι π.χ. 1 EUR = 1,3 USD, η επιχείρηση καλείται να καταβάλει 769,2 EUR ($1.000 \text{ USD} : 1,3 = 769,2 \text{ EUR}$). Η διαφοροποίηση αυτή του ποσού σε € (στο παράδειγμά μας, $833,3 - 769,2 = 64,1 \text{ EUR}$) καλείται «συναλλαγματική διαφορά» (θετική ή αρνητική) και χρειάζεται ειδικό λογιστικό χειρισμό.

Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι η διακύμανση των ισοτιμιών του συναλλάγματος δημιουργεί οικονομικά αποτελέσματα και συνιστά την ουσία του **συναλλαγματικού κινδύνου (FX Risk)**.

Ο κίνδυνος αυτός είναι συνάρτηση του βαθμού διακύμανσης της ισοτιμίας και του ανοίγματος της συναλλαγματικής θέσης σε κάθε νόμισμα.

Η **συναλλαγματική θέση (Position)** παράγεται από τη διάρθρωση των περιουσιακών στοιχείων των εκφρασμένων σε κάθε νόμισμα.

Ειδικότερα, όταν τα στοιχεία του Ενεργητικού σε κάποιο νόμισμα υπερτερούν των αντίστοιχων στοιχείων του Παθητικού στο ίδιο νόμισμα, τότε η διαφορά αυτή ή αλλιώς η **θέση** στο νόμισμα αυτό, καλείται **πλεονασματική (long)**, ενώ όταν υπερτερούν τα στοιχεία του Παθητικού, ονομάζεται **ελλειμματική (short)**.

Και στις δύο προηγούμενες περιπτώσεις η οικονομική μονάδα έχει **ανοικτή θέση** στο νόμισμα αυτό και οι διακυμάνσεις στην ισοτιμία παράγουν αποτελέσματα ανάλογα με τη θέση (short ή long) και τη φορά της μεταβολής.

Αντίθετα, η μονάδα έχει **κλειστή θέση**, όταν τα στοιχεία του Ενεργητικού ισούνται με τα στοιχεία του Παθητικού στο ίδιο νόμισμα. Στην περίπτωση αυτή, η ενδεχόμενη μεταβολή της ισοτιμίας δεν παράγει οικονομικό αποτέλεσμα, καθώς οι θετικές και οι αρνητικές επιπτώσεις από τις διακυμάνσεις των ισοτιμιών αλληλοαναιρούνται.

2. ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

Για την παρακολούθηση των λογιστικών μεγεθών σε ξένο νόμισμα, έχουν αναπτυχθεί διάφορες μέθοδοι. Οι βασικότερες από αυτές αναπτύσσονται στις παραγράφους που ακολουθούν.

A. Μέθοδος του αντιτίμου.

Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή όλες οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται σε εθνικό νόμισμα (συγκεκριμένα το EUR) διαιρώντας το ποσό του ξένου νομίσματος (π.χ. USD) με την τρέχουσα ισοτιμία του κατά τη χρονική στιγμή της συναλλαγής. Αυτό το γεγονός όμως, το ότι δηλαδή στους λογαριασμούς συναλλάγματος οι εγγραφές γίνονται με διαφορετικές τιμές μονάδας, αλλοιώνει το περιεχόμενο των λογαριασμών συναλλάγματος, οι οποίοι γίνονται **μικτοί**. Αυτό σημαίνει ότι το διαμορφούμενο υπόλοιπό τους δεν δείχνει μόνο την απαίτηση ή την υποχρέωση στο ξένο νόμισμα, αλλά και το αποτέλεσμα που προέκυψε από τις διακυμάνσεις των τιμών του ξένου νομίσματος κατά την κίνηση του λογαριασμού.

Όπως όλοι οι μικτοί λογαριασμοί, έτσι και το υπόλοιπο των συναλλαγματικών λογαριασμών στο τέλος μίας λογιστικής περιόδου θα εκκαθαρίζεται προσαρμοζόμενο προς την τρέχουσα τιμή (ισοτιμία απογραφής) και οι τυχόν χρεωστικές ή πιστωτικές διαφορές θα μεταφέρονται στα αποτελέσματα («Κέρδη συναλλάγματος» ή «Ζημιές συναλλάγματος»).

Οι συναλλαγματικοί λογαριασμοί τηρούνται συνήθως ως περιληπτικοί πρωτοβάθμιοι με αναλυτικά καθολικά ανά νόμισμα ή ως απλοί πρωτοβάθμιοι με πολλές στήλες ποσών (μία για κάθε νόμισμα).

Παράδειγμα:

Ας υποθέσουμε ότι η επιχείρηση Ω έχει τη δυνατότητα να αγοράζει και να πωλεί ξένα νομίσματα (όπως π.χ. μία τράπεζα, ένα ανταλλακτήριο, ένα ταξιδιωτικό γραφείο κ.ο.κ.). Οι συναλλαγές της σε ξένο νόμισμα (και οι αντίστοιχες ισοτιμίες) σε μία περίοδο ήταν οι εξής.

1. Αγοράζει μετρητοίς 1.000 USD (1 EUR = 1,1 USD)
2. Αγοράζει μετρητοίς 5.000 CHF προς (1 EUR = 1,5 CHF)
3. Προσφέρει υπηρεσίες σε Ιάπωνα πελάτη της με πίστωση αξίας 200.000 JPY. (1 EUR = 133 JPY).
4. Πωλεί μετρητοίς 500 USD (1 EUR = 1,04 USD).
5. Ο Ιάπωνας πελάτης έναντι του χρέους του εμβάζει στην επιχείρηση 100.000 JPY τα οποία η Ω μετατρέπει σε EUR (1 EUR = 143 JPY).
6. Πωλεί μετρητοίς 3.000 CHF (1 EUR = 1,45 CHF).
7. Ταξιδιωτικό γραφείο στον Καναδά αποστέλλει στην Ω τιμολόγιο επί πιστώσει αξίας 1.000 CAD για τις προμήθειες του της περιόδου (1 EUR = 1,6 CAD)

Σύμφωνα με τη μέθοδο του αντιτίμου, οι παραπάνω συναλλαγές θα απεικονισθούν στους λογαριασμούς του Γενικού Καθολικού σε EUR, με βάση τις τρέχουσες τιμές σε κάθε συναλλαγή, και στο τέλος της χρήσης θα γίνει εκκαθάριση των λογαριασμών.

(Τα ποσά εκφράζονται στρογγυλοποιημένα στον πλησιέστερο ακέραιο, χάριν απλοποίησης του παραδείγματος)

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ		ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ				
1.	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; border-top: 1px solid black;">Ταμείο συν/τος (USD 1.000 :1,1)</td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> <tr> <td style="border-top: 1px solid black; border-bottom: 1px solid black;">Ταμείο EUR</td> <td></td> </tr> </table>	Ταμείο συν/τος (USD 1.000 :1,1)		Ταμείο EUR		909	909
Ταμείο συν/τος (USD 1.000 :1,1)							
Ταμείο EUR							
2.	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; border-top: 1px solid black;">Ταμείο συν/τος (CHF 5.000 :1,5)</td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> <tr> <td style="border-top: 1px solid black; border-bottom: 1px solid black;">Ταμείο EUR</td> <td></td> </tr> </table>	Ταμείο συν/τος (CHF 5.000 :1,5)		Ταμείο EUR		3.333	3.333
Ταμείο συν/τος (CHF 5.000 :1,5)							
Ταμείο EUR							
3.	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; border-top: 1px solid black;">Πελάτες σε συνάλλαγμα (JPY 200.000 :133)</td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> <tr> <td style="border-top: 1px solid black; border-bottom: 1px solid black;">Έσοδα υπηρεσιών</td> <td></td> </tr> </table>	Πελάτες σε συνάλλαγμα (JPY 200.000 :133)		Έσοδα υπηρεσιών		1.504	1.504
Πελάτες σε συνάλλαγμα (JPY 200.000 :133)							
Έσοδα υπηρεσιών							
4.	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; border-top: 1px solid black;">Ταμείο EUR</td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> <tr> <td style="border-top: 1px solid black; border-bottom: 1px solid black;">Ταμείο συν/τος (USD 500 :1,04)</td> <td></td> </tr> </table>	Ταμείο EUR		Ταμείο συν/τος (USD 500 :1,04)		481	481
Ταμείο EUR							
Ταμείο συν/τος (USD 500 :1,04)							
5.	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; border-top: 1px solid black;">Ταμείο EUR</td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> <tr> <td style="border-top: 1px solid black; border-bottom: 1px solid black;">Πελάτες σε συν/γμα (JPY100.000 :143)</td> <td></td> </tr> </table>	Ταμείο EUR		Πελάτες σε συν/γμα (JPY100.000 :143)		699	699
Ταμείο EUR							
Πελάτες σε συν/γμα (JPY100.000 :143)							
6.	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; border-top: 1px solid black;">Ταμείο EUR</td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> <tr> <td style="border-top: 1px solid black; border-bottom: 1px solid black;">Ταμείο συν/τος (CHF 3.000:1,45)</td> <td></td> </tr> </table>	Ταμείο EUR		Ταμείο συν/τος (CHF 3.000:1,45)		2.069	2.069
Ταμείο EUR							
Ταμείο συν/τος (CHF 3.000:1,45)							
7.	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; border-top: 1px solid black;">Έξοδα – Προμήθειες</td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> <tr> <td style="border-top: 1px solid black; border-bottom: 1px solid black;">Πιστωτές σε συν/γμα (CAD 1.000 : 1,6)</td> <td></td> </tr> </table>	Έξοδα – Προμήθειες		Πιστωτές σε συν/γμα (CAD 1.000 : 1,6)		625	625
Έξοδα – Προμήθειες							
Πιστωτές σε συν/γμα (CAD 1.000 : 1,6)							

ΓΕΝΙΚΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΛΟΓ/ΜΩΝ

ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

ΗΜΕΡ	ΧΡΕΩΣΗ				ΗΜΕΡ	ΠΙΣΤΩΣΗ			
	...	USD	CHF	ΠΟΣΑ ΣΕ EUR		...	USD	CHF	ΠΟΣΑ ΣΕ EUR
	...	1.000		909		...	500		481
			5.000	3.333				3.000	2.069
ΣΥΝΟΛΟ	...	1.000	5.000	4.242	ΣΥΝΟΛΟ	...	500	3.000	2.550
ΥΠΟΛΟΙΠΟ		500	2.000	1.692					

ΠΕΛΑΤΕΣ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ

ΗΜΕΡ	ΧΡΕΩΣΗ				ΗΜΕΡ	ΠΙΣΤΩΣΗ			
	...	...	JPY	ΠΟΣΑ ΣΕ EUR		...	...	JPY	ΠΟΣΑ ΣΕ EUR
	...	...	200.000	1.504		...	...	100.000	699
ΣΥΝ.			200.000	1.504	ΣΥΝ.			100.000	699
ΥΠΟΛΟΙΠΟ			100.000	805					

ΠΙΣΤΩΤΕΣ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ

ΗΜΕΡ	ΧΡΕΩΣΗ				ΗΜΕΡ	ΠΙΣΤΩΣΗ			
	...	....	CAD	ΠΟΣΑ ΣΕ EUR		...	...	CAD	ΠΟΣΑ ΣΕ EUR
								1.000	625
ΣΥΝ.					ΣΥΝ.			1.000	625
					ΥΠΟΛΟΙΠΟ			1.000	625

Στο τέλος της χρήσης αποτιμούμε όλους τους συναλλαγματικούς λογαριασμούς με τις τρέχουσες ισοτιμίες που ισχύουν κατά την απογραφή. Ας υποθέσουμε ότι είναι οι εξής:

1 EUR = 1,08 USD

1 EUR = 1,53 CHF

1 EUR = 124 JPY

1 EUR = 1,5 CAD

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

ΛΟΓ/ΜΟΣ	ΥΠΟΛΟΙΠΑ Ξ.Ν.	ΤΡΕΧΟΥΣ Α ΙΣΟΤΙΜΙΑ	ΑΞΙΑ ΑΠΟΓΡΑ ΦΗΣ	ΥΠΟΛ. ΛΟΓ/ΜΟΥ	ΔΙΑΦΟΡΑ (ΑΠΟΤΕΛΕ ΣΜΑ) ΣΥΝ/ΤΟΣ
ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝ/ΤΟΣ USD	USD 500	1,08	463	428	35
ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝ/ΤΟΣ CHF	CHF 2.000	1,53	1.307	1.264	43
ΣΥΝΟΛΟ ΤΑΜΕΙΟΥ ΣΥΝ/ΤΟΣ			1.770	1.692	78
ΠΕΛΑΤΕΣ ΣΕ ΣΥΝ/ΓΜΑ	JPY 100.000	124	806	805	1
ΠΙΣΤΩΤΕΣ ΣΕ ΣΥΝ/ΓΜΑ	CAD 1.000	1,5	-666	-625	-41
ΣΥΝΟΛΑ			1.910	1.872	38

Η επιχείρηση είχε τελικά ένα καθαρό συναλλαγματικό κέρδος 38 EUR (Ζημιά 41 EUR, κέρδος 79 EUR) από τις διακυμάνσεις των τιμών των νομισμάτων κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης λογιστικής περιόδου.

Προκειμένου να επιβεβαιώσουμε το συναλλαγματικό αποτέλεσμα, ας επιχειρήσουμε να ανιχνεύσουμε τα αντίστοιχα αποτελέσματα που προκύπτουν με κάθε συναλλαγή σε κάθε ξένο νόμισμα:

1. Ταμείο USD.

(Η ισοτιμία $1 \text{ EUR} = 1,1 \text{ USD}$ δηλώνει ουσιαστικά ότι με 1 EUR μπορούμε να αγοράσουμε $1,1 \text{ USD}$, ή αλλιώς, 1 USD κοστίζει $1:1,1 = 0,909 \text{ EUR}$.) Αρχικά, λοιπόν, αγοράστηκαν 1.000 USD με την πιο πάνω ισοτιμία, δηλαδή κάθε USD κόστισε $0,909 \text{ EUR}$ (συνολικά, 909 EUR). Στη συνέχεια πωλήθηκαν 500 USD προς $1,04$, δηλαδή $1:1,04 = 0,962 \text{ EUR}$ το ένα. Επομένως προέκυψε ένα όφελος $0,053 \text{ EUR}$ ($0,962 - 0,909$) ανά USD . Συνολικά, για τα 500 USD που πωλήθηκαν, η Ω κέρδισε $0,053 \times 500 = 26,5 \text{ EUR}$. Στο τέλος της περιόδου, τα υπόλοιπα USD (500) στο ταμείο της επιχείρησης, αποτιμούνται με ισοτιμία $1,08$, δηλαδή $1:1,08 = 0,926 \text{ EUR}$ το ένα. Επομένως, το κέρδος αποτίμησης είναι $0,926 - 0,909 = 0,017 \text{ EUR}$ για κάθε USD και συνολικά $0,017 \times 500 = 8,5 \text{ EUR}$.

Άρα το συνολικό αποτέλεσμα από τα USD είναι $26,5 + 8,5 = 35 \text{ EUR}$ κέρδος.

2. Ταμείο CHF.

(Η ισοτιμία $1 \text{ EUR} = 1,5 \text{ CHF}$ δηλώνει ουσιαστικά ότι με 1 EUR μπορούμε να αγοράσουμε $1,5 \text{ CHF}$ ή αλλιώς, 1 CHF κοστίζει $1:1,5 = 0,6666 \text{ EUR}$.) Αρχικά, λοιπόν, αγοράστηκαν 5.000 CHF με την πιο πάνω ισοτιμία, δηλαδή κάθε CHF κόστισε $0,6666 \text{ EUR}$ (συνολικά 3.333 EUR). Στη συνέχεια πωλήθηκαν 3.000 CHF προς $1,45$, δηλαδή $1:1,45 = 0,6896 \text{ EUR}$ το ένα. Επομένως προέκυψε ένα όφελος $0,023 \text{ EUR}$ ($0,6896 - 0,6666$) ανά CHF . Συνολικά, για τα 3.000 CHF που πωλήθηκαν, η Ω κέρδισε $0,023 \times 3.000 = 69 \text{ EUR}$. Στο τέλος της περιόδου, τα υπόλοιπα CHF (2.000) στο ταμείο της επιχείρησης, αποτιμούνται με ισοτιμία $1,53$, δηλαδή $1:1,53 = 0,6530 \text{ EUR}$ το ένα. Επομένως, η αποτίμηση είναι $0,6530 - 0,6666 = -0,0130 \text{ EUR}$ για κάθε CHF και συνολικά $0,0130 \times 2.000 = -26 \text{ EUR}$ (ζημιά).

Άρα το συνολικό αποτέλεσμα από τα CHF είναι $69-26=43$ **EUR κέρδος**.

3. Πελάτες σε συνάλλαγμα (JPY).

(Η ισοτιμία $1 \text{ EUR} = 133 \text{ JPY}$ δηλώνει ουσιαστικά ότι με 1 EUR μπορούμε να αγοράσουμε 133 JPY ή αλλιώς, 1 JPY κοστίζει $1:133=0,0075 \text{ EUR}$.) Αρχικά, λοιπόν, κάθε JPY χρέωσης με την πιο πάνω ισοτιμία στον Ιάπωνα πελάτη, άξιζε $0,00752 \text{ EUR}$ (συνολικά 1.504 EUR). Στη συνέχεια ο Ιάπωνας πελάτης εμβάζει, προς εξόφληση του $\frac{1}{2}$ της οφειλής του, 100.000 JPY προς 143 , δηλαδή $1:143 = 0,00699 \text{ EUR}$ το ένα. Επομένως προέκυψε μία ζημιά $0,00053 \text{ EUR}$ ($0,00699-0,00752$) ανά JPY . Συνολικά, για τα 100.000 JPY που έμβασε ο πελάτης, η Ω είχε ζημιά $0,00053 \times 100.000 = -53 \text{ EUR}$. Στο τέλος της περιόδου, τα υπόλοιπα JPY (100.000) αποτιμούνται με ισοτιμία 124 , δηλαδή $1:124=0,00806 \text{ EUR}$ το ένα. Επομένως, από την αποτίμηση προκύπτει μία διαφορά $0,00806 - 0,00752=0,00054 \text{ EUR}$ κέρδος για κάθε JPY και συνολικά $0,00054 \times 100.000=54 \text{ EUR}$ (κέρδος)

Άρα το συνολικό αποτέλεσμα από τα CHF είναι $54-53=1$ **JPY κέρδος**.

4. Πιστωτές σε συνάλλαγμα CAD.

(Η ισοτιμία $1 \text{ EUR} = 1,6 \text{ CAD}$ δηλώνει ουσιαστικά ότι με 1 EUR μπορούμε να αγοράσουμε $1,6 \text{ CAD}$ ή αλλιώς, 1 CAD κοστίζει $1:1,6=0,625 \text{ EUR}$.) Αρχικά, λοιπόν, κάθε CAD του τιμολογίου που απέστειλε το ταξιδιωτικό γραφείο του Καναδά, με την πιο πάνω ισοτιμία, άξιζε $0,625 \text{ EUR}$ (συνολικά 625 EUR). Στο τέλος της περιόδου, τα 1.000 CAD στο λογαριασμό αυτό της επιχείρησης, αποτιμούνται με ισοτιμία $1,5$, δηλαδή $1:1,5=0,666 \text{ EUR}$ το ένα και η συνολική υποχρέωση της Ω ανέρχεται σε 666 CAD . Επομένως, η διαφορά αποτίμησης είναι $0,666-0,625 = 0,041 \text{ EUR}$ για κάθε CAD και συνολικά $0,041 \times 1.000 = -41 \text{ EUR}$ (ζημιά).

Στη συνέχεια, με βάση τα δεδομένα της απογραφής γίνεται η τακτοποίηση των επιμέρους λογαριασμών συναλλάγματος καθώς και του αποτελέσματος με τις εγγραφές:

οι αντίστοιχες διαφορές έχουν μεταφερθεί στον λογαριασμό «Διαφορά συναλλάγματος», του οποίου το πιστωτικό, στην προκειμένη περίπτωση, υπόλοιπο μεταφέρεται με την εγγραφή (5) στον αποτελεσματικό λογαριασμό «Κέρδη Συναλλάγματος».

Είναι προφανές ότι τυχόν χρεωστικό υπόλοιπο θα είχε μεταφερθεί αντίστοιχα στο λογαριασμό «Ζημιές συναλλάγματος».

B. Μέθοδος του Λογιστικού Ισοτίμου

Στην περίπτωση της προηγούμενης μεθόδου του αντιτίμου, το υπόλοιπο των συναλλαγματικών λογαριασμών σε EUR δεν μας δίνει πληροφορίες για το ξένο νόμισμα. Γι' αυτό χρειάζεται να τηρούμε παράλληλα και συμπληρωματική πληροφόρηση για κάθε νόμισμα. Η μέθοδος του Λογιστικού Ισοτίμου «θεραπεύει» αυτή την αδυναμία.

Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, προκαθορίζεται «αυθαίρετα» μία ισοτιμία για κάθε ξένο νόμισμα, σταθερή για μία λογιστική περίοδο (π.χ μία χρήση, ένα εξάμηνο, ένα τρίμηνο κ.ο.κ.) και όλες οι συναλλαγματικές συναλλαγές της επιχείρησης κατά την περίοδο αυτή εκφράζονται σε εθνικό νόμισμα με βάση τη σταθερή αυτή τιμή η οποία ονομάζεται **«λογιστικό ισοτίμο»**.

Οι διαφορές που ανακύπτουν κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, σε κάθε πράξη συναλλαγής μεταξύ λογιστικού ισοτίμου και τρέχουσας τιμής καταχωρίζονται σε ιδιαίτερο λογαριασμό με τίτλο **«Συναλλαγματικές Διαφορές»**.

Το προτέρημα της μεθόδου αυτής είναι ότι τα εκφρασμένα σε ενιαίο νόμισμα (EUR) υπόλοιπα των συναλλαγματικών λογαριασμών στην ουσία απεικονίζουν το ξένο

νόμισμα, το μέγεθος του οποίου προσδιορίζεται εύκολα αν διαιρέσουμε οποιαδήποτε στιγμή το υπόλοιπο του λογαριασμού με τη σταθερή τιμή του ισοτίμου. Παράλληλα, εξασφαλίζεται η «συνέχεια» των μεγεθών στις κινήσεις των οικείων λογαριασμών η οποία θα απαιτούσε καθημερινή αναπροσαρμογή με τις τρέχουσες ισοτιμίες και των προηγούμενων κινήσεων. Προκειμένου δε, οι λογαριασμοί να μην απέχουν πολύ από την «πραγματική» αξία των συναλλαγμάτων σε εθνικό νόμισμα, επιδιώκουμε τα ισότιμα να επιλέγονται πολύ κοντά στις τρέχουσες τιμές.

Ο λογαριασμός «Συναλλαγματικές Διαφορές» λειτουργεί ως συμπληρωματικός των λογαριασμών σε ξένο νόμισμα. Δηλαδή **το χρεωστικό υπόλοιπο προστίθεται στη συνολική συναλλαγματική θέση της επιχείρησης, ενώ, το τυχόν πιστωτικό αφαιρείται.** Συγχρόνως, όμως, ο λογαριασμός αυτός περιέχει και το αποτέλεσμα που προκύπτει από τις διακυμάνσεις των ισοτιμιών, οπότε, ως μικτός λογαριασμός, εκκαθαρίζεται και αυτός στο τέλος της λογιστικής περιόδου. Δηλαδή, όπως και στην προηγούμενη μέθοδο, έτσι και εδώ απαιτείται στο τέλος της χρήσης αποτίμηση του συναλλάγματος και τακτοποίηση – εκκαθάρισή του με βάση της τρέχουσες τιμές. Το αποτέλεσμα που προκύπτει από την εκκαθάριση προσαρμόζει το υπόλοιπο στον λογαριασμό «Συναλλαγματικές Διαφορές» και πιστώνει (ή χρεώνει) ανάλογα τον λογαριασμό «Κέρδη (Ζημιές) Συναλλάγματος».

Παράδειγμα.

Έστω ότι στην επιχείρηση Ω του προηγούμενου παραδείγματος υιοθετήθηκε η μέθοδος του λογιστικού ισοτίμου. Το λογιστήριο κατά την έναρξη της περιόδου καθόρισε τα ισότιμα ως εξής:

1 EUR = 1,15 USD

1 EUR = 1,40 CHF

1 EUR = 140 JPY

1 EUR = 1,50 CAD

Με βάση αυτά τα ισότιμα, οι αντίστοιχες εγγραφές θα ήταν:

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ		ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
1.	Ταμείο συν/τος (USD 1.000 :1,15) Συν/τικές διαφορές Ταμείο EUR	870 39	909
2.	Ταμείο συν/τος (CHF 5.000 :1,40) Συν/τικές διαφορές Ταμείο EUR	3.571	238 3.333
3.	Πελάτες σε συνάλλαγμα (JPY 2.000 :140) Συν/τικές διαφορές Έσοδα υπηρεσιών	1428 76	1504
4.	Ταμείο EUR Ταμείο συν/τος (USD 500 :1,15) Συν/τικές διαφορές	481	435 46
5.	Ταμείο EUR Συν/τικές διαφορές Πελάτες σε συν/γμα (JPY 1000 :140)	699 15	714
6.	Ταμείο EUR Συν/τικές διαφορές Ταμείο συν/τος (CHF 3.000:1,40)	2.069 74	2.143
7.	Έξοδα – Προμήθειες Συν/τικές διαφορές Πιστωτές σε συν/γμα (CAD 1.000 : 1,5)	625 41	666

Μετά τις εγγραφές στο Γενικό Καθολικό έχουν διαμορφωθεί οι παρακάτω λογαριασμοί σχετικοί με συνάλλαγμα:

Ταμείο Συν/τος USD	
(1)	435 (4)
870	
<hr/>	
435	

Ταμείο Συν/τος CHF	
(2)	3.571 (6)
	2.143
<hr/>	
1.428	

Πελάτες σε Συν/γμα JPY	
(3)	1428 (5)
	714
<hr/>	
714	

Πιστωτές σε Συν/γμα 14 CAD	
	666 (7)
<hr/>	
	666

Συν/τικές Διαφορές EUR	
(1)	39 (2)
	238
(3)	76 (4)
	46
(5)	15
(6)	74
(7)	41
(8)	38
<hr/>	
	1

Κέρδη Συν/τος	
	38 (8)

Σύμφωνα με τα όσα είπαμε, το υπόλοιπο των 435 EUR στο λογαριασμό των USD απεικονίζει στην ουσία τα 500 USD που διαθέτει η επιχείρηση ($USD\ 500 : 1,15 = 435$) και αντίστοιχα οι άλλοι λογαριασμοί τα 2.000 CHF ($CHF\ 2.000 : 1,40 = 1.428$), την απαίτηση των JPY ($JPY\ 100.000 : 140 = 714$), και την υποχρέωση σε CAD ($CAD\ 1.000 : 1,5 = 666$).

Έχοντας υπόψη μας ότι:

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΣΗ= (ΣΕ-ΣΠ) ± ΣΥΝ/ΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ή (ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ – ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ) ± ΣΔ ή ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ – ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟ ± ΣΔ

και με βάση τα παραπάνω, υπολογίζουμε πρώτα τη συνολική θέση (αξία) του συναλλάγματος των στοιχείων του Ενεργητικού και Παθητικού όπως εμφανίζονται στα λογιστικά βιβλία:

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

TAMEIO USD (500 : 1,15)	=	435
TAMEIO CHF (2.000 : 1,40)	=	1.428
ΠΕΛΑΤΕΣ JPY (1.000 : 140)	=	714
<u>ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ(ΣΣΕ)</u>		<u>2.577</u>

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

<u>ΠΙΣΤΩΤΕΣ CAD (1.000 : 1,5)</u>	=	<u>666</u>
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ (ΣΣΠ)		666

Στο παράδειγμα μας (ΣΣΕ-ΣΣΠ) ± ΣΥΝ/ΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ = (2.577-666)-39=1.872

Στη συνέχεια γίνεται αποτίμηση της συναλλαγματικής θέσης με τις ισχύουσες στην απογραφή ισοτιμίες του παραδείγματος της σελίδας 86.

Συναλλαγματική θέση = (ΣΣΕ-ΣΣΠ)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

TAMEIO USD 500 : 1,08	=	463
TAMEIO CHF 2.000 : 1,24	=	1.307
<u>ΠΕΛΑΤΕΣ JPY 100.000 : 143</u>	=	<u>806</u>
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ(ΣΣΕ)		2.576

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

<u>TAMEIO CAD 1.000 : 1,4</u>	=	<u>666</u>
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ(ΣΣΠ)		666

$$(ΣΣΕ-ΣΣΠ) = 2.576 - 666 = 1.910$$

Η διαφορά $1.910 - 1.872 = 38$ EUR μεταξύ της λογιστικής και της τρέχουσας (απογραφής) συναλλαγματικής θέσης είναι **το συναλλαγματικό αποτέλεσμα** της επιχείρησης Ω.

Στο παράδειγμά μας, η τρέχουσα συναλλαγματική θέση της Ω είναι 1.910 και η αντίστοιχη λογιστική 1.872 και επομένως η διαφορά τους 38 EUR θετική υπέρ της απογραφής, άρα κέρδος.

Διαπιστώνουμε ότι και με τη μέθοδο του Λογιστικού Ισοτίμου καταλήγουμε στο ίδιο συναλλαγματικό αποτέλεσμα όπως και στην προηγούμενη μέθοδο.

Λογιστικά, μετά την αποτίμηση, θα γίνει εκκαθάριση – προσαρμογή του λογαριασμού «Συναλλαγματικές Διαφορές» με την εγγραφή:

8	Συναλλαγματικές διαφορές Κέρδη Συναλλάγματος	38	38
---	---	----	----

Μετά την παραπάνω εγγραφή, το υπόλοιπο του λογαριασμού «Συναλλαγματικές Διαφορές» έχει διαφοροποιηθεί πλέον σε πιστωτικό 1 EUR.

Μετά την εγγραφή αυτή, η λογιστική συναλλαγματική θέση επαναυπολογίζεται σε $(2.577-666)-1 = 1.910$, ταυτίζεται δηλαδή με τη Συναλλαγματική Θέση της απογραφής.

Η μέθοδος του Λογιστικού Ισοτίμου, παρά τη σχετική της συνθετότητα προσπαθεί να ικανοποιήσει ταυτόχρονα την απαίτηση για λογιστική απεικόνιση στο ενιαίο εγχώριο νόμισμα με την απαίτηση για παρακολούθηση των ξένων νομισμάτων.

Γ. Πολυνομισματική (multicurrency) Μέθοδος Συναλλάγματος (ή αυτοτελής κατά νόμισμα).

Η μέθοδος αυτή εστιάζει στην άμεση λογιστική παρακολούθηση και πληροφόρηση των ξένων νομισμάτων των συναλλαγματικών λογαριασμών.

Με τη μέθοδο αυτή οι λογαριασμοί του Γενικού Καθολικού (και κατ' επέκταση και τα αναλυτικά καθολικά) κατά τη διάρκεια της λογιστικής περιόδου τηρούνται στο κάθε νόμισμα χωριστά και μόνο κατά τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών εκθέσεων (Ισολογισμός, Λογιστικές Καταστάσεις) μετατρέπονται «στιγμαία» στο ενιαίο εγχώριο νόμισμα.

Το ιδιαίτερο λογιστικό χαρακτηριστικό της μεθόδου αυτής είναι ότι σε κάθε συναλλαγή στην οποία εμπλέκονται διαφορετικά νομίσματα δημιουργούνται τόσες αντίστοιχες εγγραφές όσα τα νομίσματα, και στις οποίες ο αντιμεταβαλλόμενος λογαριασμός είναι

ένας ενδιάμεσος λογαριασμός «Συναλλαγματική Θέση» (ή «Αγοραπωλησίες Συναλλάγματος») για κάθε νόμισμα.

Με τον τρόπο αυτό, σε όλη τη διάρκεια της λογιστικής περιόδου έχουμε άμεση πληροφόρηση για το κάθε νόμισμα, ενώ στο τέλος της περιόδου προκειμένου να προσδιορισθεί το συναλλαγματικό αποτέλεσμα δεν χρειάζεται να αποτιμηθούν όλοι οι συναλλαγματικοί λογαριασμοί αλλά μόνο αυτοί οι ενδιάμεσοι και οι οποίοι σε επίπεδο Γενικού Καθολικού αλληλοαναιρούνται και ο πρωτοβάθμιος λογαριασμός εμφανίζει πάντα μηδενικό υπόλοιπο.

Σύμφωνα με την πολυνομισματική μέθοδο, στο παράδειγμα των συναλλαγών της Ω, κατά την αγορά των 1.000 USD με EUR θα γίνουν δύο εγγραφές στα δύο νομίσματα, μία με ποσά σε USD και μία με ποσά σε EUR.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ		ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
1α.	Ταμείο USD	1.000	
	Συν/κή θέση USD		1.000
1β	Συν/κή θέση EUR	909	
	Ταμείο EUR		909

Το ίδιο θα γίνει σε όλες τις συναλλαγές στις οποίες εμπλέκονται δύο ή περισσότερα νομίσματα.

Στις περιπτώσεις των συναλλαγών στις οποίες οι χρεωπιστούμενοι αντιμεταβαλλόμενοι λογαριασμοί είναι του ίδιου νομίσματος δεν είναι απαραίτητο να γίνει διπλή εγγραφή διότι δεν μεταβάλλεται καμμία θέση.

Συνεχίζουμε με τις υπόλοιπες εγγραφές της Ω με τη μέθοδο αυτή:

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ (συνέχεια)		ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
2α.	Ταμείο CHF Συν/κή θέση CHF	5.000	5.000
2β.	Συν/κή θέση EUR Ταμείο EUR	3.333	3.333
3α.	Πελάτες σε JPY Συν/κή θέση JPY	200.000	200.000
3β.	Συν/κή θέση EUR Έσοδα υπηρεσιών	1.504	1.504
4α.	Ταμείο EUR Συν/κή θέση EUR	481	481
4β.	Συν/κή θέση USD Ταμείο USD	500	500
5α.	Ταμείο EUR Συν/κή θέση EUR	699	699
5β.	Συν/κή θέση JPY Πελάτες σε JPY	100.000	100.000
6α.	Ταμείο EUR Συν/κή θέση EUR	2.069	2.069
6β.	Συν/κή θέση CHF Ταμείο CHF	3.000	3.000
7α.	Έξοδα – Προμήθειες Συν/κή Θέση EUR	625	625
7β.	Συν/κή θέση CAD Πιστωτές σε CAD	1.000	1.000

Το Γενικό Καθολικό της Ω εμφανίζεται ως ακολούθως:

Ταμείο USD			
(1α)	1.000	500	(4β)

Ταμείο CHF			
(2α)	5.000	3.000	(6β)

Πελάτες JPY			
(3α)	200.000	100.000	(5β)

Πιστωτές CAD			
		1.000	(7β)

Ταμείο EUR			
(4α)	481	909	(1β)
(5α)	699	3.333	(2β)
(6α)	2.069		

Έσοδα υπηρεσιών			
		1.504	(3β)

Συν/κή Θέση USD			
(4β)	500	1.000	(1α)

Συν/κή Θέση CHF			
(6β)	3.000	5.000	(2α)

Συν/κή Θέση EUR			
(1β)	909	481	(4α)
(2β)	3.333	699	(5α)
(3β)	1.504	2.069	(6α)
		625	(7α)

Συν/κή Θέση JPY			
(5β)	100.000	200.000	(3α)

Συν/κή Θέση CAD	
(7β)	1.000

Έξοδα - Προμήθειες	
(7α)	625

Με βάση τα υπόλοιπα των λογαριασμών συναλλαγματικής θέσης των διαφόρων νομισμάτων διαπιστώνουμε ότι η Ω έχει ανοικτές θέσεις:

- **πλεονασματικές** (δηλαδή με **πιστωτικά** υπόλοιπα)
  - στα USD (500)
  - στα CHF (2.000)
  - στα JPY (100.000) και
- **ελλειματικές** (με **χρεωστικά** υπόλοιπα)
  - στα CAD (1.000) και
  - στα EUR (1.872)

Αυτό σημαίνει ότι όταν ισχυροποιούνται οι ισοτιμίες των νομισμάτων στα οποία η επιχείρηση έχει πλεονασματική θέση, τότε η επιχείρηση αποκομίζει συναλλαγματικά οφέλη (κέρδη), ενώ όταν αυτές οι ισοτιμίες εξασθενίζουν τότε προκαλούνται ζημιές.

Αντίστροφα, στις ελλειματικές ανοικτές θέσεις η εξασθένιση των ισοτιμιών δημιουργεί κέρδη, ενώ η ισχυροποίησή τους ζημιές.

Στη συνέχεια αποτιμούμε όλες τις συναλλαγματικές θέσεις με τις τρέχουσες ισοτιμίες σε EUR (σελ. 86) και ελέγχουμε το λογιστικό υπόλοιπο του πρωτοβάθμιου λογαριασμού.

Συναλλαγματική θέση της Ω (σε EUR)							
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Συναλλαγματική θέση σε CAD</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>(1.000X0,666)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>666</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Συναλλαγματική θέση σε CAD		(1.000X0,666)		666	
Συναλλαγματική θέση σε CAD							
(1.000X0,666)							
666							
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Συναλλαγματική θέση σε EUR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.872</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Συναλλαγματική θέση σε EUR		1.872			
Συναλλαγματική θέση σε EUR							
1.872							
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Συναλλαγματική θέση σε USD</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>(500X0,926)</td> </tr> <tr> <td></td> <td>463</td> </tr> </tbody> </table>		Συναλλαγματική θέση σε USD			(500X0,926)		463
Συναλλαγματική θέση σε USD							
	(500X0,926)						
	463						
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Συναλλαγματική θέση σε CHF</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>(2.000X,6536)</td> </tr> <tr> <td></td> <td>1.307</td> </tr> </tbody> </table>		Συναλλαγματική θέση σε CHF			(2.000X,6536)		1.307
Συναλλαγματική θέση σε CHF							
	(2.000X,6536)						
	1.307						
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Συναλλαγματική θέση σε JPY</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>(100.000X0,00806)</td> </tr> <tr> <td></td> <td>806</td> </tr> </tbody> </table>		Συναλλαγματική θέση σε JPY			(100.000X0,00806)		806
Συναλλαγματική θέση σε JPY							
	(100.000X0,00806)						
	806						
<hr/>							
2.538	2.576						

Ο λογαριασμός παρουσιάζει πιστωτικό υπόλοιπο 38 EUR, το οποίο αποτελεί και το συναλλαγματικό κέρδος της Ω για τη συγκεκριμένη περίοδο. Η τακτοποίηση επιτυγχάνεται με χρέωση του λογαριασμού «Συναλλαγματική θέση EUR», καθόσον όλοι οι αποτελεσματικοί λογαριασμοί οι οποίοι προκύπτουν από συνάλλαγμα λογιστικοποιούνται πάντα στο εγχώριο νόμισμα, οπότε ο πρωτοβάθμιος λογαριασμός «Συναλλαγματική θέση» αποτιμημένος σε EUR μηδενίζεται (διότι αποτελεί απλώς ενδιάμεσο λογαριασμό) και πιστώνεται ο αποτελεσματικός λογαριασμός «Κέρδη Συναλλάγματος»

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ		ΧΡΕΩΣΗ	ΠΙΣΤΩΣΗ
	Συναλλαγματική θέση EUR	38	
	Κέρδη Συναλλάγματος		38